

Novotny Tihamér:
Triptichonok

6. oldal

Feledy Balázs:
A hivatásos
forradalmár

13. oldal

Vári Attila:
Az apostol

15. oldal

Reich Éva:
Körzógyári
capriccio

18. oldal

Mikics Ádám:
Misszió:
elitkultúra

20. oldal

Bozai Ágota:
Mű, vész, világ

26. oldal

III. évfolyam

2007/03

maklár

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány ösztönművészeti folyóirata

*„Ez a jövő
már volt egyszer,
körbefordul a múlt.
De van rá sansz,
hogy most az egyszer
túlfeszítjük a húrt.”*

Hegyi Zoltán

karcpoétika

tartalom

Brém-Nagy Ferenc

Valóság és fikció rafinált kevercei

Federico Andahazi-Kasnya

Brém-Nagy Ferenc: **Valóság és fikció rafinált kevercei** **2**

Nemes Attila: **Cseh mese** **3**

Zielinski Tibor: **Családom és egyéb szoborfajták** **4**

Novotny Tihamér: **Triptichonok** **6**

Vári Attila: **PÁLL Lajos** **7**

Leltár múltra és jövőre 5 év az alkotóművészetben **8**

Szivák-Tóth Viktor: **Kényszerpályán Paládi Zsoltról** **10**

Péntek Orsolya: **A széppróza és a lektúr között** **11**

Büki Attila: **Versről versre** **12**

Büki Attila: **Kertelés nélkül** **12**

Felely Balázs: **A hivatásos forradalmár** **13**

Kaló Béla: **Elérhetetlen tavasz** **13**

Felely Balázs: **Emlékezés és remény** **14**

Vári Attila: **Az apostol** **15**

Somhegyi Zoltán: **Élet-hú megtévesztés** **16**

Ván Hajnalka: **Vizualitás a Viharsarokban** **17**

Reich Éva: **Körzógyári capriccio** **18**

Mikics Ádám: **Misszió: Elitkulturá** **20**

Novotny Tihamér: **Szín-szigetgyönyörök kertje** **21**

Cseh Bori: **Képek a fényben, játék a térben** **22**

Metz Katalin: **A klasszikus zene ünnepe** **24**

Bozai Ágota: **Mű, vész, világ** **26**

Címlapon: Szöllösi Géza: Hús projekt – Masoto Japánból (állati húсок, üveg, formaldehid – 25x20x15 cm) Fotó: Glódi Balázs
 Hegyi Zoltán fotóját Törnczy Bálint készítette
Háttapon: Baji Miklós Zoltán: J.A.+BMZ: **A hetedik** (digitális nyomtat, 70x100 cm karton – fotóalap: Jenei Péter, operátor: Vámos Zoltán)

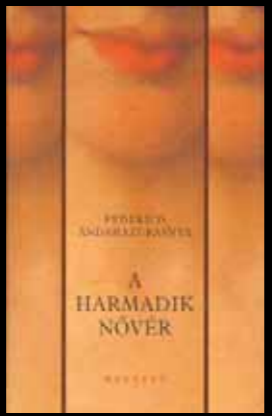
Bóklásztam kicsit a neten, amikor elkezdni készültem ezt a cikket. Kíváncsi voltam, mennyit és mit írtak a magyar származású argentin íróról. Vajon összességében milyen kép élhet erről az 1963-ban született alkotóról, aki első, *Az anatómus* (1997, magyarul: Magvető Könyvkiadó, 1999 – fordította: Dobos Éva) című regényével zajos nemzetközi sikert aratott, s ahogyan ez már jó művekkel általában lenni szokott, indulatoktól sem mentes vitákat gerjesztett. Nos, a rövid kutakodás a várt eredményt hozta. Először is meglepően kicsiny a hivatkozások száma, legalábbis a művek híréhez viszonyítva (Andahazi-Kasnya műveit közel 40 nyelvre fordították le idáig), ám ezekben is tetten érhető az itthoni mainstream-irodalomtól elütő gondolkodásmód jegyében született alkotásokat már-már rutin-szerűen övező Janus-arcúság: a respekt úgy általában és összességében, no meg a fanyalgás az egyes művek kapcsán. Ha magyarázatot keresnénk, arra jutnánk, hogy van, ugye, egyik oldalon a nemzetközi elismertség, ami mégsem negligálható, amivel batorság lenne nyíltan szembe menni. Mégsem mondható érvényesen, hogy széles e világon mindenki tök hülye a modern, vagy annak mondható irodalomhoz, de minden egyes regényről egyenként kimutatható, hogy gyenge, a szerző felkészületlen, túl nagy falat neki választott témája etc. – az unalomig. Hangsúlyok, melyektől minden az ellentéttjére változik; így állhat elő az a komikus helyzet, hogy a hangzatosatán jó és kimondottan tehetséges író összes könyve alapvetően közepesre sikerült, ha nem kimondottan gyengére, legalábbis a magyar recepcióban. Érdekes még a nagyon hangsúlyos különbség az úgymond szakma és az olvasók véleménye között. Előbbivel ellentétben az utóbbiak elismerőek, helyenként a revelációnak kijáró lelkesedés is kiolvasható belőlük. De megtaláltam a napjaink magyar valóságát leginkább leképező véleményt is, jelesül egy olyan bejegyzést, amikor a művek kapcsán arról értekeznek a 'tudósítók', hogy Federico Andahazi-Kasnya felmenői valamilyen fasizták voltak, őt magát pedig kommunistának kiáltották ki Argentínában. Szép kis út!

Ha a három magyar nyelven megjelent Andahazi-Kasnya regény közös ismérveit keressük, az első, amit elmondhatunk róluk, hogy izig-vérig posztmodern alkotások. Mi velük a probléma? – tehetné fel a kérdést a gyanútlan olvasó. Hisz nem azt hallgathatjuk naponta, hogy a jelenlegi magyar irodalom egyre szűkülő terében magukat posztmodernnek mondók, illetve nem posztmodernnek tartók tusakodnak állandóan (töbnyire az előbbieik fölünyével)? És akkor itt egy világ-szerte elismert fiatal posztmodern író, lehetne ünnepelni. Csakhogy... Az a posztmodern, amiről Federico Andahazi-Kasnya regényeiből képet alkothatunk, teljesen más, mint ami a jelenlegi magyar irodalomban e fogalomhoz társul.

Az első és leglényegesebb különbség, hogy feszesen megépített, kidekázott történetekkel találkozunk, legyen a helyszín a 16. századi reneszánsz Itália (*Az anatómus*), a svájci Villa Diodati, ahol Lord Byron, Percy és Mary Shelley, Claire Clairmont és Dr. Polidori, Byron orvosa tölti az időt 1816 júniusában (*A harmadik nővér*), vagy egy fiktív dél-amerikai ország, ahol Warí Fia, az Ördögasszonytól született, anyatej helyett hangyamérget szívó Elnök, egy titokzatos tanácsadó intenciói alapján manipulálja és irányítja a kutyasorba alacsonyított embereket (*A fejedelem*). Az első két regényben Andahazi-Kasnya valós események valós szereplői mellé rendel elképzelt személyeket és az ő tetteiket, létrehozva ezzel valóság és fikció sajátos, rafinált keverceit, amelyek megingatni hivatottak tudott dolgokból levont következtetéseinket, megvilágítani az idő és a közgondolkodás felszínén nem érintett vagy éppen prűden, netán álszenten került kérdéseket. Mert mi más lehetne Mateo Colon története, amiben a reneszánsz felfedezési lázában rálel saját, „Amerikájára”, a női klitorisra, az általa „Amor Veneris”-nek elnevezett szervre, amiért természetszerűleg kerül összeütközésbe az inkvizícióval, s az asszony, akinek a felfedezést köszönheti, értesülve róla, megszabadul tőle, s vele együtt az összes érzelmi köteléktől is, és válik bordélyokat létrehozó és irányító „szabad” asszonnyá. Mi más lenne, mint ma is eleven kérdés a nők társadalmi szerepéről (*Az anatómus*)? Ahogyan az irodalmi zsenialitás örök kérdése is előkerül a titokzatos szörmyszülött harmadik Legrand-iker, Anette kapcsán,

aki remekművekkel ajándékozza a hozzá fordulókat, Byront, Polidorit, de felbukkan ügyfelei között például Puskin is (*A harmadik nővér*). S hogy a tömeget manipuláló, lealacsonyító és tönkretévő politikai vezetőkről itt és most udvariasságból ne is essék túl sok szó (*A fejedelem*).

Mondhatnánk, Federico Andahazi-Kasnya regényei afféle programművek. Az álszentség, a nyomakodó, a felszínt mindig elfoglaló tehetségtelenség, a néphülyítés és politikai manipuláció ellen. Ám ennél többek ezek a regények: érzékeny, szellemes, ironikus, ugyanakkor nagyon keserű történetek az emberiséget hosszú idő óta kísértő, bizonynal nem orvosolható kérdésekről, amelyekre viszont újra és újra fel kell tenni, legalábbis magukra valamit adó alkotóknak.

távcső

Nemes Attila
Cseh mese

Rák Béla rajza

Rohantunk valahová. Szakadt az eső, amúgy istenigazából. Hátunkon folyt a víz, s valami nagyon száraz helyről ábrándoztunk, ahol semmiféle természeti csapás nem érhet el bennünket. Menekülés közben kolleginánknak eszébe jutott egy mese (*Eduard Petiška: Ezüst kaland*), amiben a főhősnek azt mondta a barátja, hogy bizony létezik egy ösvény az esőben, ahol szárazon végig lehet menni. Hát akkor mi is épp ezt az ösvényt kerestük, s amikor egy fél pillanatra fölpillantottunk, jól láttuk, hogy mások is bőszen kutatnak utána.

A talajt, amin álltunk szigorúan áztatta az a rosszindulatú folyam, megállíthatatlanul, kérlelhetetlenül. Könnyű dolga van az esőnek, hiszen fentről jön, s nagy erővel. Ráadásul az esőcseppek sokan vannak. Együtt bármit képesek elsodorni. Amikor elemében van, még a hangja is megnő. Zalában született falusi legényként is nehéz volt elhinnem, hogy essen bár májusban, bármikor is aranyat érhet egy ilyen égszakadás. Sodorja a talajt, magával görgeti a szemetet, elsöpri, ami az útjába akad, ráadásul válogatás nélkül.

Igen, ez a nagy, tehetetlen sodrás leginkább csak pusztítani, zajongani képes, építeni nemigen. Nem tudja, hogy mi értékes és mi nem. Csak özőnlík bambán, piszkosan. Olyan felháborodással veti magát mindenre, mint aki szentül meg van győződve arról, hogy neki és csakis neki lehet igazra. Talán minden bambaság ezt képzelet magáról. Egyszerű ésszel bármilyen kérdésre csak egyszerű válasz adható, vagy a pitiáner sandaság.

Kellenek az esőösvények. Nem másért, csupán, hogy el lehessen jutni valahová. Azért, hogy megmaradhasson valamire termékeny ebből a talajból. Mert el kéne jutnunk most már valahová: ki-ki a maga választotta célhoz, ha kell, beszívároga a talajba. Lehet, hogy együtt könnyebb volna, lehet, hogy együtt el tudnánk terelni ezt a zavaros áradatot. Ne adj' Isten, talán megfelelő mederbe terelve ezt az indulatos és önző zuhatagot, még

hasznát is lehetne venni. Ha megtalálnánk az ösvényeket, talán eljutnánk egymáshoz – és sikerülne. Persze lehet, hogy ez naiv idealizmus, de aki látott már komoly katasztrófát, tudja, hogy olyankor bizony még régi ellenlábask is összekapaszkodnak egy biztonságot nyújtó faág körül. Ilyenkor nem érdekes a pozíció, nem érdekes a bankbetét, hiszen még a bank sem biztos, hogy megmarad, a betétről már nem is beszélve. Vélte befolyásunkat pedig ügyis magával rántja valamelyik örvény.

A mesében egy beteljesült kívánság miatt van szükség az esőösvényre. Egy kisfiú felmászott a körtefára, aztán a láthatatlan üveggyalacson át eljutott az ezüst felhőig, ahol a beteljesületlen kívánságok laknak. S tudni való, hogy aki meglátja ezt a felhőt, annak teljesül egy kívánsága. Ez a beteljesült kívánság egy barát volt, akit honvágya vissza-vissza hívott a felhőre. De a beteljesült kívánság és a valódi barátság a mesékben sem egyszerű. Titkolni kellett. Ha megáznak, az kész lebukás.

Mi nem titkoltunk semmit, a lebukástól sem kellett félnünk, de a többiek arcát nézve ezzel nem mindenki volt így. Arra gondoltunk, ahelyett, hogy a felhőt kutatnánk szemünkkel, a beteljesülésben bízza, abban, hogy hirtelen ide pottyan mellénk valami, amit megvalósítottak helyettünk, egyszerűbb lenne itt nekilátni. Nem az áradatot kéne figyelni, hanem egymást. Fentről úgysem láthatóak az ezüstgyalacson, s beteljesületlenségéből itt is van elég. Egy erősebb ernyő már kész erőd lehetne, ha minél többen alá férnénk, s minél többen szorítanánk, s nem engednénk elragadni. Nem kéne hát kitepni egymás kezéből, hiszen tudjuk: ebül szerzett, ebül vész. A vihar, ami mossa lábunk alól a talajt, úgyis ezt az ernyőt akarja leginkább. Végül is, lehet, hogy ez a megoldás: ne engedjük kitepni kezünkől az ernyőnket! Ez az ernyő nem egyikünké vagy másikunké, hanem a miénk. Ha elég sok ernyőnk van, egész a célig eljuthatunk szétzázás nélkül. Ilyen időben amúgy sem maradunk szárazon, ha

egyenként lavirozunk. Akkor sem, ha az „eget” bámuljuk, abban reménykedve, hogy meglátjuk az ezüstfelhőt, s ott valaki teljesíti vágyainkat.

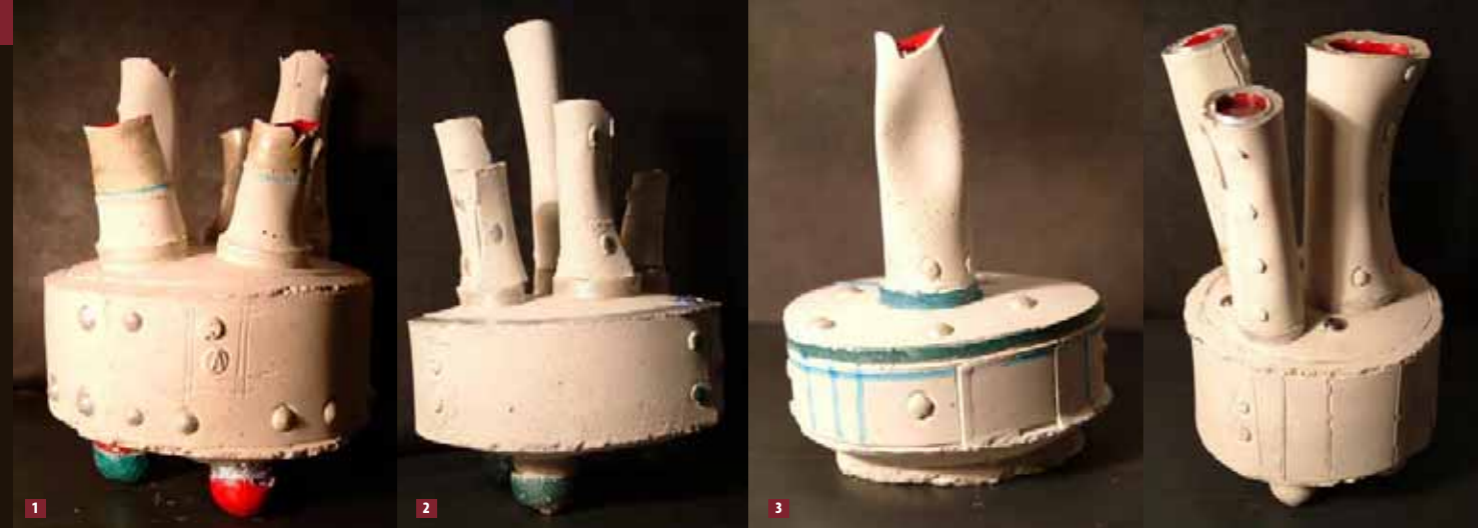
Szóval, még az is igaz lehet, hogy együtt kell kitaposni az ösvényt, nem teszi meg helyettünk senki. Ernyővel fejünk felett kell eltakarni az özönt, szilárdan megőrizni a talajt, máskülönben nem bír el bennünket. A Gyűlölet című francia film azzal a mondattal ér véget, „Nem a zuhanás számít; a leérkezés”. Ezek a nagyreményű üveggyalacson, amiken néha egyedül mászunk felfelé, annak biztos tudatában, hogy mi valóban jól ismerjük a fel-fel vezető utat, ki tudja, mennyit bírnak. Persze, ez az egész csupán egy röpké gondolatmenet, amit nem is annyira az eső mos el, inkább otthonaink melege, kényeztető nyugalma. A hétköznapi, privát- és félprivát gondok lekötik figyelmünket, miközben nagy gonddal kapaszkodunk fel a körtefára.

Egy ideje már figyelem, hogy milyen gyakran zúg az ég, szakad a nyakunkba a nem kért áldás. Beszélük az emberek, hogy sok lesz ez így, baj lesz; lazul a talaj, alig lesz termés, erózió, miegymás. Ugyanakkor majdnem az összes hivatalos előrejelzés azt mondja: megússzuk szárazon. Pont úgy érzem magam, mint az a szegény időjós leány, aki a 70-es években, miután közölte a román állami televízióban, hogy a fővárosban 32 fok, napsütés, addig Kolozsvárott 11 fok és szakadó eső lesz, csacska mód hozzátette, palástolni nem tudván csodálkozását: „Mintha nem is egy ország lenne”.

Szóval, innen kapta ez a rovat a nevét. Csak az a célja, hogy megmutassa, hogyan is állunk mi itt ezen a talajon, a hazai művészeti élet talaján, és mondjuk el egymásnak, áruljuk el, hol vannak titkos és nem titkos ernyőink, ki-ki merre látja kialakulni azt a híres ösvényt. No, de addig is küzdjünk az árral. Petiškanak köszönhetően egyébként is tudjuk, hogy elég megpillantanunk az ezüstfelhőt, jobb híján majd így teljesülnek kívánságaink. Meg hát felnőttek vagyunk, tudjuk: ez nem a mesék világa, s amúgy sem állunk annyira csehül. . .

Családom és egyéb szoborfajták

Erős Apolka beton-szoborlényeiről

A Karácsony Sándor utcai HÉV megállónál bekanyarodtam a hajdanán zárt egységet alkotó Csepel Művek 2-es kapujához. A gyártelepen belül, nádkerítés mögött aránylag hamar megtaláltam a szobrászházaspár ipari édenkertjét. A kőfaragóműhellyel egybeépített családi házban él a szobrászházaspár, itt készülnek több tonnás, hatalmas emlékműveik és kisplasztikáik egyaránt. Míg másokat inkább riaszt a gyárrengeteg, Apolka nagyon szeret itt élni; ebben az ipari környezetben találta meg tartály-szobrainak állandó, kimeríthetetlen ihletforrását.

Beton

A védőnők döbbenetesen konstatálják, hogy Apolka a konyhaasztalon felváltva kevergeti a kakaót gyermekeinek és a betonmasszát készülő műveikhez. Nála az anyaság nem a művészi munkát hátráltató tényező.

Apolka először a pécsi biennáléra készített domborműveket betonból („Vakablak”, „Kilátás”), majd ez az anyag vált műveinek egyik legfontosabb alkotójává. Szobrai amolyan személyiség-tartályok, portrék, saját karakterrel rendelkező „lények”. A tartályok külön érdekessége, hogy alkotójuk nem csupán kívülről, de belülről is megformálja felületeit, annak ellenére, hogy azokat nem láthatja senki – hacsak nem orvosi célra készült mikrokamerával nézi (mint ahogy az emberi agy gondolat-tartalmát sem láthatjuk még mikro-kamerával sem, csak az arc felületét, a mögötte működő mimikai izmok működését figyelhetjük meg.) Először a cement és sóder keverékéből készítette el a betonmasszát, majd kiegészítette a kőcsiszolásból származó finom szemcséjű márvánnyal, ami selymes fényt ad a felületnek. Folyamatosan kísérletezik, különböző összetételű betont kever aszerint, ami az adott szoborhoz legjobban illik.

Mamdi, Erős Lajos

Két portré. Apolka első szava „Mamdi” volt, mely azóta édesanyja beceneve lett, „Erős Lajos” pedig édesapja szimbolikus arcmása, melyeket gyakran állít ki „kicsi lányuk” szobrával együtt, mely saját önportréja. A szobrok így egymás viszonylatában működnek igazán. A férjéről, Tamásról azért nem készített még portrét, mert szerinte nincs nehezebb dolog, mint egy szobrászról szobrot létrehozni. Abáról, nagyobbik fiáról készült már egy kőből faragott naturalis portré. A „Rákfene” is közelít a gyerekkortrékhoz, de még inkább csak egy állapotot, egy állapotot, jelenséget és

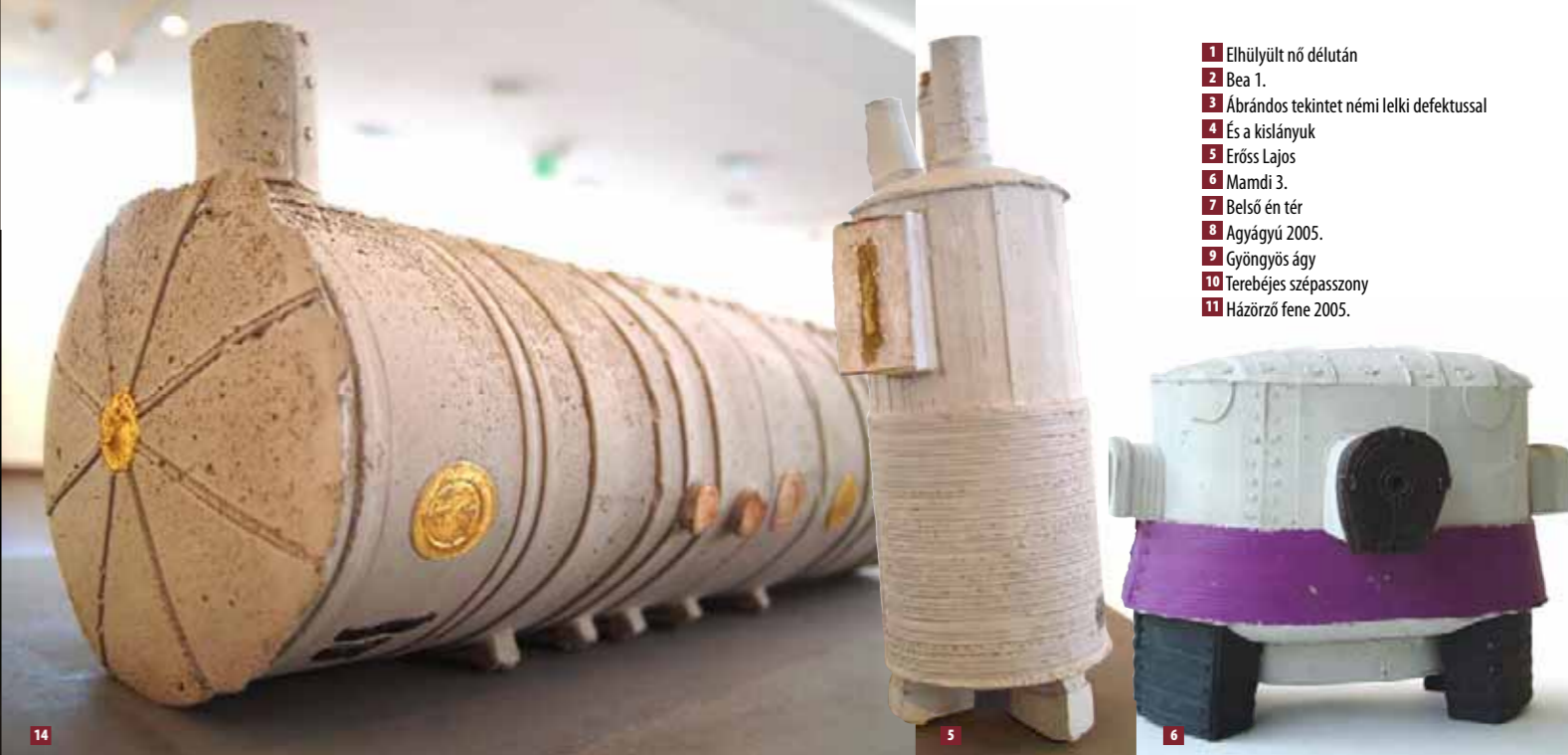
nem egy konkrét személy karakterjegyeit örökíti meg.

ZT: *A férjed, Baráz Tamás szintén szobrász. Vannak köztetek szakmai konfliktusok?*

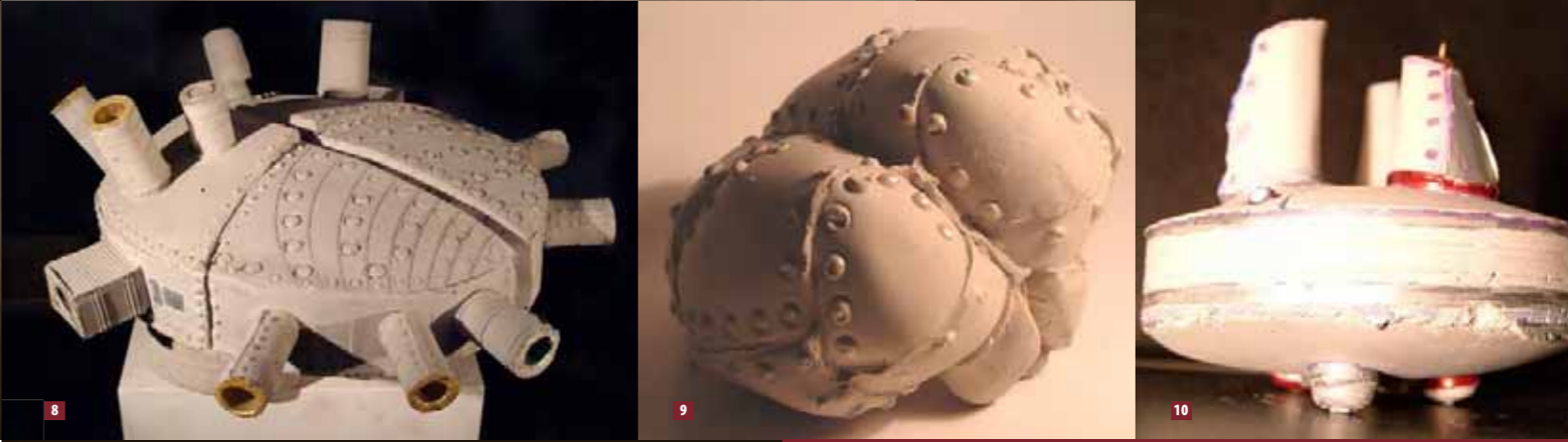
EA: A családom és a szobrászatom kelek egész. Számomra szobrász férj mellett szobrász lenni idilli állapot! Tamással nyolc éve élünk együtt. Amikor összeházasodtunk, sokakban felvetődött a szakmai féltékenység, a rivalizálás problémája, tehát mindaz, ami a két dudás egy csárdában esetből származtatható. Bennünk még kérdésként sincs a téma jelen. Gondolom intelligencia kérdése is, de plasztikai vonatkozását nézve a dolognak: Tamás szobrászata, precizitása, az anyagok iránti alázata és tisztelete lenyűgöz. Eltérő a karakterünk, én csapongok, kalandozok, ő higgadt és következetes. Talán e miatt is remekül meg tudjuk beszélni egymással az épp terítéken lévő plasztikai kérdéseket. A másik a tisztán látó szem és az éles kritika. Nekem nem a „művészházaspár terhéhez” kellett megérnem, (nincs is ilyen), hanem meg kellett tanulnom hinni önmagam-ban. Hinni, hogy szobrászként, anyaként és feleségként helyt tudok állni. Egyébként nagyon kritikus vagyok magammal, ráadásul a realitás messze elkerül, ha rólam van szó. Viszont szerves része vagyok egy szép kerek családnak.

ZT: *Miért használod betont?*

EA: A magánélet fordulatai mindig új energiákat szabadítanak fel, amik szerencsés esetben szobrászi produktumba sűrűsödnek. Eddig az élet periódikussága a plasztikák karakterét is át-meg átforgatta. Megállíthatatlan erő űzi az embert a szoborcsinálásba. Így volt ez akkor is, amikor Baba, az első fiúnk megszületett. Ezután, 2002-ben készültek a beton szobrok, tartályformák első darabjai.

- 1 Elhüllyült nő délután
- 2 Bea 1.
- 3 Ábrándos tekintet némi lelki defektussal
- 4 És a kislányuk
- 5 Eröss Lajos
- 6 Mamdi 3.
- 7 Belső én tér
- 8 Agyágyú 2005.
- 9 Gyöngyös ágy
- 10 Terebéjes szépasszony
- 11 Házörző fene 2005.

Olyan anyagot kellett találnom, ami nem köti meg a kezem, kiszolgálja a hőbortjaimat és intelligens partnerként, az adott formai célhoz alakítható. Ez lett a beton. Ha precíz lennék, laboratóriumhoz hasonlítanám az összetevők kidekázását, de inkább nyüzsgő ebédfőzéshez áll közel a folyamat.

Egyébként nálunk minden szimultán zajlik: a ház a műterem, a kert a telephely, és remekül lehet a konyhában betont önteni és a gyerekek mellett szobrász lenni kismamaként, hisz Farkas most három hetes, így én már két fiúgyermek büszke anyukája vagyok.

A szobrászat, a szobrászok és az anyagok beleivódtak a mindennapokba, észre sem vesszük, mert így természetes. Akkor zökkenek ki egy kicsit, amikor az óvó nénik vagy a védőnő arcán látom a döbbenetet családlátogatáskor.

Szóval a család, és főleg az összetartó család hihetetlen energia.

Mindaz, ami egy szoborban benne van, az maga az élet, azokkal együtt, akik részei ennek a létnek. Nem vagyok magányos harcos típus és vak karrierista sem; olyan alkotó embernek vallom magam, aki tradicionális értelemben vett szobrokat hoz létre téri, formai problémákat boncol-

gat úgy, hogy ennek a létöröm szintű tevékenységnek a XXI. század elején értelme legyen.

A szobrok őszinték, „személyiséggel” bírnak, karakterek, portrék. Tartályformát vettek fel, ami visszautal a benső én töltdő-túlsorduló, kiáradó-apadó voltára, mindarra, ami a képmás, mint portré mögött van.

Amikor valaki közel engedi magához a szobrokat, amikor mint egy gyerek rá mer csodálkozni a formákra, felfedez bennük valamit vagy valakit, nevet rajuk vagy éppen saját magán az asszociáció miatt. Értelme lesz a szobornak, hiszen aki ránéz, magába is néz: a váratlan esemény előhívta spontán reakciók „szamarvezetők” magunk felfedezéséhez.

ZT: *Min dolgozol mostanában?*

EA: Most éppen a „Rákfene”.

ZT: *És mi a Rákfene?*

EA: Mindenkié és minden szituációban más, de rákfeneje mindenkinek van, és másnak sosem fogja azt jelenteni, mint most nekem itt, amikor mellettem szuszog egy „rákfene” méretű emberke, aki az én fiam.

Fotók: Erős Apolka, Zielinski Tibor

ERŐS APOLKA

1978. Budaöest

- 1992-1996** Képző és Iparművészeti Szakközépiskola, szobrász szak
1997-2002 Magyar Képzőművészeti Egyetem, Szobrász tanszék, Farkas Ádám osztály
1999-2002 MKE, Tanári képzés, művészettörténet – rajz szakpár

DÍJAK:

- 2000** Honvédelmi Minisztérium, Millennium, HM - **Nívó Díj**
2001 II. Kő Kiszobor és Szobrászrajz Biennálé - **I. Díj**, Rákoshegy
2001 XIII. „Arcok és Sorsok” Országos Portré Biennálé - **I. Díj**, Hatvan
2004 Derkovits ösztöndíj
2005 I. Nemzetközi Szilikátművészeti Triennálé - **II. Díj**, Kecskemét
2005 IV. Kő Kiszobor és Szobrászrajz Biennálé - **MSZT Díja**, Rákoshegy

EGYÉNI KIÁLLÍTÁSOK (2000-TŐL):

- 2000** MKE, Kálvária, Budapest
2002 Moldvay Győző Városi Galéria, Hatvan
2003 Erdős Renée ház, Budapest
2004 Kék Iskola Galéria; Baráz Tamással és Sipos Maricával, Budapest
2004 KUSZA, Budapest
2005 Plein Art, 7. Kortárs Művészetek Fesztiválja, Ráday u., Budapest
2005 Karinty Szalon, 'Közös körök' Duliskovich Bazillal, Sipos Maricával és Szigeti Tamással, Budapest
2005 Kaposfüredi Szoborpark és Galéria, Baráz Tamással

Triptichonok

Németh Árpád festőművész újabb képeiről

„Világi témák szakrális megfogalmazása” – mondja művei kapcsán a művész. Íme az első meglepetés, amely mellbe vágja az embert, amikor a váci illetőségű Németh Árpád újabb festményeivel ismerkedik. Na, de nem fából vaskarika ez? – merül fel bennünk a kérdés. Mert fordítsuk csak meg a kijelentés szórendjét: szakrális témák világi megfogalmazására – és máris mélyebb értelmet kap az üzenet...

tájéko

Vajon mért az első variációt választotta a művész? Hiszen a legutóbbi kiállítása, amit a váci Arcus Galériában láthattunk januárig (a December 24.-e, azaz Jézus születésére utaló, s az Átváltozások, az Apocalipsis cum figuris, a Máté elhivatása vagy a Hans Castorp álma című képei – mit képek, triptichonok) éppúgy vagy még inkább lehetne szakrális témájú, mint világi. Sőt, egy hívő keresztény vagy egy teológus számára bizonyára csakis az, ezért valószínűleg blaszfémikusnak, kegyelelsértőnek, istenkáromlónak tartaná a dolgok illetén meghatározását, mivel hisz a szentségi adományok valóságában, a theophániában, az isteni valóság megnyilatkozásában, a csodában, a szeplőtelen fogantatásban, a hierophániában, a szent valóság megnyilvánulásában, az örökkévalóságban, az eszkatológiában, a megváltás egyszeri és egyetemes jellegében, a végső dolgokról szóló tanításban.

Németh Árpád azonban nem. Vallásos neveltetése ellenére – saját bevallása szerint – a felsoroltakban, a dolgok jelenlegi állása szerint, nem tud hinni. Ő inkább a keresők, a kételkedők őszinteségével kíván tisztá, humanus, morális értelemben is helyes, dialektikus és vitatható, ugyanakkor reménykeltő válaszokat adni olyan örök emberi problémákra, mint amilyeneket a születés és a halál, a mulandóság és az örökérvényűség, az anyagi és a szellemi lét, a fizikai és a lelki átminősülés, a bűn és a bűnhődés, a sors és a jellem, a végzet és az elhivatottság, a véletlen és a szükségszerűség, az egyén és a történelem, az ösztönösség és a tudatosság, az érzelmek és a nagy rendezőelvek (vagyis az ideák) jelenségei produkálnak.

S úgy tűnik, ehhez a hezitáló, kutató, kételkedő, igazságkereső attitűdhöz megtalálta a neki leginkább megfelelő képközpontú módszert, amelynek gyökereit az informel, a tasizmus, a gesztus, a régi és új expresszionizmusok, valamint az akciófestészet látszólag ellenőrizhetetlen önkívületi állapotokat produkáló irányzataiban fedezhetjük fel.

2. **Máté elhivatása**, 2006, olaj, vászon, középső tábla, 67x50 cm, oldalszárnyak (2x) 67x17 cm.

5. **Hans Castorp álma**, 2004, olaj, farost, (3x) 100x100 cm

1. **„Apocalipsis cum figuris”**, 2006, olaj, farost, középső tábla 100x100 cm, oldalszárnyak (2x) 100x70 cm

4. **Átváltozások**, 2004, olaj, vászon, (3x) 95x85 cm, predella, 23x85 cm

December 24., 2006, olaj, farost, középső tábla 122x80 cm, oldalszárnyak (2x) 122x45 cm, predella, 23x80 cm

Fotók: Dömény Csaba

Páll Lajos

Vári Attila

Önarckép

Egy anekdota szerint a halás beteg arra a kérdésre, hogy mivel hálálhatja meg a doktor úrnak a sikeres műtét utáni rohamos gyógyulást, azt a választ kapta:

– Szeretnék egy olyan festményt, amelyen a szígnő három nagy L-re végződik.

Így hát a páciens előbb fűhöz-fához rohant, aztán megtudta, hogy messze-messze, túl a Királyhágón, túl kincses-Kolozsváron, de még a tordai tudathasadékon is túl, átkelven Körösön, Szamoson, Aranyoson, Maroson, mikor a Kis-Küküllő völgyébe ér, már keresheti azt a falut, amelynek fűtja zsibvására emlékeztet, ahol több a fazekas mint a földműves. S mikor Korondra ért, ahol mázas-min-tás bokályokkal, korsókkal, csuprokkal, töltött-káposztának való fazekakkal dúsan rakottak a bódék asztalai – nos, ott találja egy falu széli utcában a költő-festő Páll Lajost.

Költőként 1956 után, koncepció per révén a Duna-delta nádasainak egyetemén folytatta tanulmányait, hogy aztán több évnyi börtön után végleg hazatérjen Korondra, s csupán álmaiban élje újra és újra át, hogy milyen is volt a kolozsvári Képzőművészeti Egyetem diákjának lenni.

Az Észak-pataka, Korond vize által mélyített völgyben bámerre is néz az ember, mindenhol Páll Lajos modelljeit, házakat, bivaly vontatta szekeret, bíbor, lilás színben ragyogó hegyeket lát. Forrásra hajló szénacsinálót, s a házakban korong fölé hajló fazekasokat. Több ezer grafika, akvarell, tempera és olajfestmény hirdeti az újra megtalált otthon csodálatos szépségét, no meg azt is, hogy hűséges önmagához, stílusáéppon csak annyit változott az idők folyamán mint az a látvány, amelyet műterme ablakából kitekintve láthat. Évszak- és időjárásfüggő képeinek tónusa, s ha az előbb stílus emlegettem, akkor azt is mondhatnám, hogy sötét és világos, visszafogott és harsányabb színekkel festett tájai, még akkor is, ha érzelmi töltésük miatt különböznek, magukon viselik azt a bélyeget, amelyet aztán a három L hitelesít.

Még börtönben ült, s én még kamasz voltam, amikor Kemény János jóvoltából olvashattam verseit. Csasztuskákat író korabeli bértollnokok verseivel volt teli a tankönyv, s én döbbenet olvastam, hogy: „Templomkereszt fönnakadt az égen, s ráültek a sápadt csillagok...”

Költészetében újító, olykor formabontó, de festőként szinte makacsul hirdeti, hogy az állandóságot – főként akkor, ha kissebégi létben él az ember –, nos az állandót, a maga törvényei szerinti változásokkal egyetemben csak a szülőföld jelentheti. A dolgok mindennapi ismétlődései nem monotonitást, hanem azt a felismerést erősítik, hogy nincs két egyforma nap. Hiába ugyanaz a fény a szomszéd háztetőn, de már eltakarják kissé a napot a köris duzzadó rügyei, ember-tenyér nagyságú levelei, ösztöl sárguló lombjai.

Az évszakok váltakozásaival nem ruhát, de tulajdonságot, lelkiállapotot cserél a táj, s így lesz belőle Páll Lajos hangulatának méltó kifejezője.

Több mint negyven éve vagyunk barátok, szeretem, mert egyszerűen és tisztán él, nem kapattak el sikerek, nem törték le kudarcok. De hát nem én vagyok az egyetlen barátja. És a barátokon kívül rengeteg a tisztelője. Ha összeszámolnánk, hogy 1990-től hány miniszter, (köztük elnök is) látogatta meg Korondon, kormányülést lehetne tartani, s ha

összegyűjtenénk a képviselőket, talán többen lennének, mint egy-egy közepesre sikerült parlamenti ülészek alatt.

De szinte nincs olyan kategória: tengerentúltra szakadt hazánkifjai, írók, költők, festők, riporterek, vagy festményt vásárló vagy éppen csak azokat látni akaró érdeklődők ezrei zárandokolnak el a korondi házba.

Aki egyetlen Páll Lajos képet látott életében, az felismeri, bárhol is találkozzék a következővel. A stílus teszi? Az örökön azonos modell? Színvilága? Festményei önazonosságát hirdetik, azt, hogy „azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”. Nem véletlen, hogy Korondról Udvarhely felé menet az első község Farkaslaka, Tamási szülőfaluja.

Egyszer, talán majd jobb időkben, ha elkészül egy olyan antológia, amelyben erdélyi írók, költők tájélményt, faluképet megőrkítő írásait gyűjtik össze, azt bizonyára Páll Lajos festményei fogják illusztrálni. Mert ha létezik a transzilvánizmus, ha van autonóm székely lelkeség, akkor az tetten érhető a festő-költő műveiben.

Korongoló

Lejtőn III.

tájéko

szigligeti felújítások

galyatetői felújítások

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány (MAK) Kuratóriumának tevékenységéről

Leltár múlttra és jövőre 5 év az alkotóművészetben

A tevékenységét 2001-ben megkezdő, a Kormány által 2006 júliusáig kinevezett kuratórium még hivatali idejét tölti. Az ország legnagyobb művészeti háttérszervezete által végzett több, mint öt évnél több munka jelentős mértékben kiható a kortárs művészek életére, kezdve a volt Művészeti Alap-tagok részére folyósított nyugdíjtól az alkotóházakon keresztül a műteremlakásokig, kiállításokig. Olvasóink tájékoztatást kaphatnak az évente 1,5 milliárd forint feletti költségvetésből gazdálkodó közalapítvány vagyonáról, vállalkozásairól (Képcsarnok, Art-Export, Akadémiai Nyomda), azok működtetéséről.

Nyugdíjak

A Közalapítvány Kuratóriumának kezdeményezésére 2003 óta – a 257/2003 (XII.24.) számú Kormányrendeletben foglaltak szerint – a nyugdíjak fedezetét nem a Közalapítványnak kell kigazdálkodnia, hanem a költségvetés vállalja azt. 2006-ban ez az összeg 1,25 milliárd forint volt, amely a nyugdíjemeléssel évente változik, s ez ma a közalapítvány éves költségvetésének több mint 80 százalékát teszi ki.

Ugyancsak a nyugdíjakkal összefüggésben, az ún. 40 év alattiak részére történő visszafizetés sem lett volna megvalósítható a 191/2005. (IX.19.) számú Kormányrendelet nélkül, amelynek előké-

sztítő munkáit a közalapítvány végezte el. A kormányrendelettel a nyugdíjszabályzat-változás lehetőséget biztosít a méltányossági nyugdíjra és a hozzátartozói ellátások nyújtására. Ha a döntéshozók a kuratórium újabb javaslatát is támogatták volna, akkor ma a korlátok nem szorítanának méltánytalan javaslatok megtételére a segélyezési bizottságokat.

A nyugdíjakkal kapcsolatban újra kell majd gondolni azoknak a művészeknek a helyzetét, akik továbbra is ellátatlanok maradhatnak. Erre is előkészítő munkákat folytatott a kuratórium. Emellett az elmúlt években kiépült az a professzionális utalásos rendszer, amely egyben az elszámolás alapját is képezi. Sikerként könyvelhető el, hogy a felügyeletet ellátó tárca minden évben határidőben megkapta, s elfogadta a közalapítvány elszámolását.

Alkotóházak, ingatlanok

A Magyar Alkotóművészeti Közalapítványnak a jelenlegi kuratórium indulásakor 24 ingatlannal rendelkezett, s most is 24 ingatlant ad át utódainak. A Kuratórium nemcsak gazdálkodott a költségvetési pénzeszközökkel, hanem gyarapította is azokat, s a mai kornak megfelelő pályázati rendszerben több kisebb és egy nagy támogatást nyert el a Szentendre főterén álló ingatlana esetében.

Kiemelhető a beruházások közül a Szigligeti Alkotóház 100 millió forint

nagy összegű felújítása, amely nemcsak kilenc szoba kornak megfelelő színvonalú rendbehozatalát jelentette, hanem a terjes északi szárny átalakítását is. Kicsérelődött a szárny ellátórendszere, a talaj és csapadékvíz elvezetése megoldódott. Kiástuk a földből a házat, így megóvtuk attól, hogy a vizesedés következtében alapota romoljon. Folytatni kell a felújításokat, hisz egyetlen ellátórendszer sem tud hatékonyan működni, ha a kiszolgáló hálózat továbbra is rossz, régi, elavult. Ha a művésztszadalom érdekeit nézzük, akkor az alkotóházak nyitása a művészek minél szélesebb köre számára sokkal fontosabb kell legyen, mint a szokásosjog.

Külön említést érdemel az Olof Palme ház ügye, amely esetében a Kuratórium peres eljárásban tudta elérni, hogy az ingatlan tulajdonjogát el ne veszítse, s a ház megmaradjon a művészek számára. Említést érdemel még, hogy a vitás helyzet miatt a Kuratórium 2005 szeptemberétől a ház bérleti díjának bevétele nélkül végzi munkáját.

Két nagy projekt előkészítése befejeződött. A szentendrei művésztelepen start-állapot van a régi művésztelep felújítására. Forrásokkal alátámasztott beruházás, amely érdekében az elmúlt években tervpályázati eljárás lett lebonyolítva, s sikerült az ügy támogatójának megnyerni a terület országgyűlési képviselőjét, aki a költségvetési törvényhez benyújtott mó-

dosító javaslatával tette lehetővé a tervpályázat lebonyolítását. A munka jelentős részét a kuratórium elvégezte.

Ugyancsak előkészítés alatt áll a Reitter Ferenc utcai műteremház építési projektje. Ezt a tervpályázati eljárást követően a tervezés szakaszában adjuk át.

Műteremlakások

386 műteremlakást vettünk át, és 387-et adunk át. Ennek oka, hogy a Közalapítvány egyeztetett az önkormányzatokkal, s vitás esetekben olyan megoldásra törekedtek, amely a műterem-elosztás háromszögében minden fél érdekét szolgálja. A művészek érdekeit itt is a legmesszebbmenőig képviseltük. A műteremlakásokkal kapcsolatos bérlőkijelölési jog gyakorlását a Közalapítvány a 15/1995 (XII.29) KKM rendelet alapján végzi. A műteremlakásokon kívül két kollektív műterem működtetése is a Közalapítvány feladata Budapesten és Hódmezővásárhelyen.

Műtárgykészlet

A Kuratórium átvett egy befagyott, évekig mozdíthatatlan műtárgy készletet. Ennek értékesítésére több javaslat volt, több módszert ki is próbált. Hatékonynak és nyereségesnek bizonyult a budapesti aukció-sorozat. Ez a forma lehetőséget ad arra is, hogy évente egy-egy művészről csak néhány műalkotás kerüljön a piacra, ezzel nem veszélyeztetjük a kortárs alkotó

piaci esélyeit, sőt előfordul, hogy az aukció újra ismertté és kedvelté tesz egy-egy művészt, vagy annak alkotói korszakát.

Vállalkozások

Négy vállalkozást vett át a Kuratórium, s négyet ad tovább. Működésük az elmúlt években változott, de vállalható volt.

A közalapítvány 99 százalékos tulajdona az Akadémia Nyomda. A nyomda működése nyereséges, az elmúlt évben az Akadémia Nyomda is nyert egy fejlesztési pályázatot, amelyben nem kis szerepe van a Felügyelő Bizottságnak.

A Közalapítványnak még a Művészeti Alaptól örökölt „zászlóshajója” a Képcsarnok vállalatból átalakult Kft. Tevékenységét a Közalapítvány nem a szokásos nyereség-orientált működés alapján ítéli meg, mert a Képcsarnoknak küldetése van. Nyereségét a MAK nem vonja el, hanem a vagyongazdálkodási elemek helyett a kortárs művészettel kapcsolatos kiállítási és kereskedelmi feladatai kerültek megerősítésre. A Képcsarnok nyereségének meghagyása az eredménytartalék-képzéssel azt a célt szolgálta, hogy a Képcsarnok megfelelő lehetőségekkel rendelkezzen bérleti jogú helyiségeinek megvásárlására. A Képcsarnokhoz kötődik a Képcsarnok-Invest Kft, amely jelentős üzleti tevékenységgel nem rendelkezik.

A negyedik vállalkozásban a Közalapítvány 17 százalékban kisebbségi tulajdonos. Az Art-Exporttal jelentős együttmű-

ködés alakult ki működtetésben, főleg a Képcsarnokkal kapcsolatban, ugyanakkor a Közalapítványnak is arányaiban megfelelő osztalékot fizet, amely a saját források egyik tényezője.

Az Alapító Okiratban meghatározott egyéb feladatok

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének támogatása 2001-ben 39 millió forint volt, amely a következő évre 78 millió forintra növekedett. Az üvegseb törvény által előírt kényszerűen után 2006-ban ismét sor került a MAOE támogatására, amely az 50 milliós állami támogatás mellett további 32,8 millió forintot jelentett az egyesületnek. 2006-ban közvetlen segélyezésben is részesültek alkotóművészek mintegy 21 millió forint értékben.

A Közalapítvány 19 kiállítást finanszírozott, ebből jelentős a saját rendezésű kiállítások száma. Egy ezek közül különösen nagy hangsúlyt kapott, aminek külső támogatója is van, a Béres Alapítvánnyal közösen a Magyar Kultúra Napja alkalmából rendezett Metró kiállítás.

A Közalapítvány legsikeresebb információs hírközlője a MAKtár újság. A kezdeti nehézségek után ma már elmondhatjuk, hogy az alkotóművészek bemutatásának fontos eszköze, intézmények, könyvtárak alapanyagként használják. Ma már közel 6000 művész kapja otthonába a havilapot, amely informatív, hiánypótló kiadvány.

Fővédnöki meghívás

A Magyar Kultúra Napja alkalmából megrendezett Arany János utcai Metró kiállítás fővédnöke, Sólyom Erzsébet asszony február 6-án a Sándor Palotában fogadta a tárlatot szervező MAK és a támogató Béres Alapítvány képviselőit. A látogatás alkalmából dr. Ferenczy-Nagy István, a közalapítvány kuratóriumának elnöke átadta vendéglátójának a kiállítás anyagából összeállított prospektust. Sólyom Erzsébet jelezte, hogy örömmel vállalta a fővédnökséget és előzetesen támogatásáról biztosította a jövő évre vonatkozóan e hagyományteremtő kezdeményezést.

Béres Klára, Sári Csaba, Sólyom Erzsébet, dr. Ferenczy-Nagy István, Asztalosné Zupcsán Erika

A Magyar Elektrográfiai Társaság / MET szervezésében negyedik alkalommal kerül megrendezésre a **MATRICÁK** című országos és nemzetközi kiállítás.

A kiállítások helyszínei: Duna Galéria, 1135 Budapest, Pannónia u. 95.

További tervezett kiállítási helyszínek:

Képiró Galéria, 1053 Budapest, Képiró u. 5. – a 2004. évi MATRICÁK díjazottjai Magyar Műhely Galéria, 1082 Budapest, Akácfa u. 20. – válogatás a MET archívumból

A kiállítások időpontja: 2007. június 27 – július 31.

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK:

- Beadható: maximum 4 alkotás, mely az elmúlt 3 évben készült.
- A sorozat egy munkának számít, melyet a zsűri megbonthat.
- A grafikai nyomatokon túl, új kifejezési, intenzív közlési lehetőségeket várunk:
- installáció, objekt, videó, DVD, CD-re készült alkotások, melyek elektronikus úton készültek

Az alkotások mérete nem haladhatja meg a 20x20 cm-t, nyomtatás esetén a papír max. 30 x 30 cm lehet.

Technika: kizárólag elektronikus eszközök alkalmazásával (számítógép, fénymásoló, fax, stb.) készült munkákkal lehet pályázni (nyomat, installáció, objekt, videofilm, relief, DVD, CD, stb.)

TÉMA:

- 1. Kategória: Hommage á Kassák Lajos: „...a ló meghal, a madarak kirepülnek...” – a nemzetközi híru magyar avantgarde művész születésének 100. évfordulójára**
- 2. Kategória: szabad**

A KIÁLLÍTÁSRA A JELENTKEZÉS KÉT FORDULÓBAN TÖRTÉNIK:

I. A munkákat digitális formában kérjük beküldeni

10x10 cm-es méretben, 300 dpi felbontásban (1181x1181 pixel), jpg formátumban a kitöltött adatlapot vagy az azon szereplő adatokat doc., rtf. vagy txt. formátumban **Beküldési cím: elektrografia.art@gmail.com – a tárgy rovartban kérjük, minden esetben jelezzék: „MATRICÁK 2007”,** vagy postai úton CD-én, DVD-én a kitöltött, kinyomtatott jelentkezési lappal együtt az alábbi címre kérjük elküldeni:

Magyar Elektrográfiai Társaság / MET 1116 Budapest, Adony u. 8. V/24.

Beküldési határidő: 2007. április 20. péntek

A zsűri döntéséről írásbeli értesítést küldünk.

II. A zsűri által elfogadott munkák beküldése

Beküldési cím: Magyar Elektrográfiai Társaság – MATRICÁK 2007, 1116 Budapest, Adony u. 8. V/24.

A munkák személyes beadásának helye és időpontja:

Nádor Galéria, 1051 Budapest József nádor tér 8.

2007. június 8., péntek, 11-16 óra között

Fontos! A nyomtatottat kérjük ceruzával, vagy nyomtatottat hagyó írószerszámmal aláírni, megszámozni, címmel, évszámmal ellátni, a térbeli munkákra kérjük ráragasztani a jelentkezési lap mellé csatolt, kitöltött szelvényeket. Kérjük a nyomtatottat ne paszpartuzza!

Postai beküldés határideje: 2007. június 15. péntek

További információ:

Magyar Elektrográfiai Társaság – Haász Ágnes

Tel: (1) 208-5090, Mobil: 06 20 498 5581; 06-30 657 5206

e-mail: haasza@freestart.hu; elektrografia.art@gmail.com

Magyar Elektrográfiai Társaság – Pál Csaba

Tel: (1) 266-0576; 06-70-265-4661

e-mail: pal-csaba@hdsnet.hu

A kiállításon való részvételhez jelentkezési ívek és adatlapok, nyomtatványok kaphatók: Csók István Galéria, 1054 Budapest, Váci utca 25. • Nádor Galéria 1051 Budapest, József nádor tér 8. • Magyar Műhely Galéria 1072 Budapest, Akácfa utca 20. tel./fax: +36-1-321-4757 • A pályázat részletes leírása és az adatlap letölthető a MET honlapjáról: www.c3.hu/~met • Az elfogadott alkotások virtuális kiállítás keretében bemutatásra kerülnek az interneten is, a MET honlapján www.c3.hu/~met

Kényszerpályán

Paládi Zsoltról

Paládi Zolt szövegei korántsem egy-neműek. Egy nagy nyelvi választóvonal legalább két csoportra osztja írásait. Érdemes ezzel foglalkozni, mert két teljesen más olvasói magatartást igényel befogadásuk.

Az egyik csoportba Paládi első kötetének, a 2001-ben megjelent *Szakszerű felszabadításnak* néhány novellája tartozik. Ez esetben az írói nyelvhasználat alapvetően egy szépirodalmi szöveg megalkotására törekszik (ellentétben a másik csoporttal, melyben a szociológiai leírás válik dominánssá az irodalmi törekvésekkel szemben).

Érdekes módon e két csoport tematikailag is elkülönül egymástól – még ha ez első olvasásra nem is tűnik egyértelműnek. Ugyanis a szociológiai leírás dominálta szövegek esetében a személyiséget pusztán külsőleg, a társadalmi rendszer által meghatározott formában jeleníti meg Paládi; így a másik csoport szövegeire hárul az önreflexió által végrehajtott személyiség-elemzés. Az önreflexió ábrázolásának nehézségei – e

körbe tartoznak a szöveg önmagára való utalásai is – kikényszerítik a novellák különböző formai megoldásait, ötletes – és Paládi esetében jól működő – poétikai eljárásait. E csoportba sorolható a kötet felét kitevő hat novella (*A telep megtisztítása a tetvektől; Egy bűvészkrítikus jegyzeteiből; Szakszerű felszabadítás; Kedvesem, Naitia; A költő meghalni készül; Novellatéma*).

Már a kötethez írt – Haklik Norbert tollából származó – előszóból megtudhatjuk, hogy az olvasó számíthat rá: Paládi „átveri”. Ez az átverés gyakran a novellaforma sajátjának tekinthető csattanó által valósul meg – esetleg a szintén gyakori kétszeres csattanó formájában. A számomra legizgalmasabb átverés azonban túllép ezen: az *Egy bűvészkrítikus jegyzeteiből* című novelláról van szó. Az átverés maga a cím: az olvasó arra számítana, hogy itt valóban egy bűvészkrítikus feljegyzéseiről van szó, és ez az illúzió a novella legvégéig fenn is maradhat. Ekkor azonban különös dolog történik, a bűvész – az egyetlen

nevének szereplő, Dolpheus – utolsó produkciója során személyiségcserét hajt végre, maga válik a bűvészkrítikussá és a bűvészkrítikust állítja saját helyére, a nézők elé, a produkció középpontjába, melynek során végez „magával”. És valóban a személyiség teljes felszámolása történik ekkor meg, hisz ettől a ponttól világossá válik az olvasó számára, hogy a feljegyzés – vagy annak utolsó mondatai – már nem származhat a bűvészkrítikustól, hiszen ekkor „saját” haláláról kéne feljegyzéseket készítenie. A „ki beszél?” kérdése végképp megválaszolatlanul válik ezzel.

E novella a Paládi által ábrázolt személyiségfelbomlás végpontját jelenti. A másik póluson a szociológia leírás által dominált szövegek állnak. Ezek esetében a személyiség nem, illetve alig kérdőjeleződik meg. A főszereplők személyisége jelenti ugyanis az ábrázolt társadalmi jelenségek értékelésének biztos alapját. E csoportba tartozik a kötet további hat novelláján kívül Paládi 2005-ben megjelent „esszé-regénye”, a *Kiskapalista kalauz és szótár*. Valóban esszéisztikus, sőt gyakran inkább a publicisztikához

közel álló szöveg ez. A regényformát tulajdonképpen az biztosítja, hogy egyetlen főszereplő szemszögén – és saját élettörténetén keresztül – láthatjuk a mai Magyarország helyzetét. A személyiség elbizonytalanítása tulajdonképpen itt is megjelenik. A főszereplő, Pintár Róbert már a regény elején kijelenti: „...hiszen bolond vagyok. Papíroz az olvasó számára, hogy a feljegyzés – vagy annak utolsó mondatai – már nem származhat a bűvészkrítikustól, hiszen ekkor „saját” haláláról kéne feljegyzéseket készítenie. A „ki beszél?” kérdése végképp megválaszolatlanul válik ezzel.

E novella a Paládi által ábrázolt személyiségfelbomlás végpontját jelenti. A másik póluson a szociológia leírás által dominált szövegek állnak. Ezek esetében a személyiség nem, illetve alig kérdőjeleződik meg. A főszereplők személyisége jelenti ugyanis az ábrázolt társadalmi jelenségek értékelésének biztos alapját. E csoportba tartozik a kötet további hat novelláján kívül Paládi 2005-ben megjelent „esszé-regénye”, a *Kiskapalista kalauz és szótár*. Valóban esszéisztikus, sőt gyakran inkább a publicisztikához

hogy Pintár Róbert napra pontosan egy időben született Paládival: 1968. szeptember 11-én. És valóban, a regény nagyrészt életrajzi elemekből építkezik.

A szöveg – annak ellenére, hogy variabilitása, poétikai kidolgozottsága nem elegendő ahhoz, hogy tisztán szépirodalmi legyen tekinthető –, erős nyelvi-séggel rendelkezik. Hatása nem elsősorban esztétikai, ám a kényszerpályák (a '60-as évek második felében születettek) és a magány nyelvlelként mégis nyomasztólag hat. Paládi talán más és többet is üzen ezzel a regénnyel, mint amit és amennyit szándékozott. Az önértelmezés magában rejti saját kudarcát is: a személyiség nem fordul önmaga felé, pusztán a világ, az énnel szembenálló többiek értelmezéséből ismeri saját magát. Ez nem pusztán a teljes elmagányosodást eredményezi, hanem a személyiségről való lemondást is. Helyette a társadalom által kikényszerített szerepekhez való sajátos viszony marad csupán: a magabiztos személyes megszólalások mögött folyton felsejövő személytelen személyiség.

Szivák-Tóth Viktor

Semmit nem jelent, ha az embert a saját korában elismerik. Minél jobban beleás az irodalom elfelejtett fejezeteibe valaki, annál jobban megdöbben azon, hogy tűnnek el a köztudatból az egykor sztárolt szerzők. Mint például Földes Jolán, akinek A halászó macska uccája című regénye 1936-ban első díjat nyert a londoni Pinker kiadó regény pályázatán, és olyannyira bejött az olvasóknak, hogy egy év alatt egymillió példányt adtak el belőle világszerte, tizenkét nyelvre fordították le. Nem ez volt a szerző első nagy dobása. Első regénye, a Mária jól érett még itthon aratott sikert: Mikszáth-díjat kapott. További műveivel – Ági nem emlékszik semmire, Péter nem veszti el a fejét, Fej vagy írás, Más világrész stb. – szintén Európa-hírű lett, 1941-es londoni emigrációja után angolul írt munkái közül pedig a Golden Earrings (Arany fülbevaló) a legismertebb, film is készült belőle Marlene Dietrich és Ray Milland főszereplésével.

A széppróza és a lektűr között

A nagy regény sikerének okára érzékenyen világít rá Krusovszky Dénes az ÉS 50. évfolyamának 33. számában megjelent írásában: Földes regénye a kor ponyvaregényei felett áll, „s egy olyan sajátos csoportba tartozik, ahová rajta kívül többek között Zilahy Lajos vagy Herczeg Ferenc sikerültebb írásai is. Vagyis valamiféle átmenetiséget képvisel a széppróza és a lektűr között, s ennyiben a két világháború által határolt időszak sajátos műfajú szövegeként is értekelhető.”

A névsort folytathatnánk: az e hasábon már bemutatott Vaszary János mellett – tessék kapaszkodni – Márai néhány szövege is ezt a „sajátos műfajt” képviseli, legalábbis ami tárca novelláit vagy egy-egy kevésbé sikerült kisregényét illeti. Vagyis: Földes megállt azon a határon, amelyet átlépve már a nagyközönség számára „érthetetlen”, „modern” próza területén találta volna magát, viszont a szövegminőséget, a történet kidolgozottságát illetően nem süllyedt le a filléres füzetek, a korabeli Romanák és Júliák szintjére.

Krusovszky arra is felhívja a figyelmet, hogy a korban korábban nem tapasztalt számban jelentek meg a női szerzők az irodalmi piacon – a regény újrafelfedezésének kulcsa pedig épp a női tapasztalatnak, mint a regény szerzője elvének vizsgálata lehetne.

Utóbbi kérdés kifejtésére nem vállalkozunk (majd csak megírja valaki, és remélhetőleg rögtön utána publikál egy olyan dolgozatot is, amelyben „a férfi tapasztalat, mint a regény szervezőelve” tájéka vizsgálat; és mielőtt még bárki is hülyefeministáznia kezd, ezt csupán azért vetjük fel, mert az irodalomkritikusok részéről az utóbbi kérdés vizsgálata ez idáig egyszerűen sem merült fel, ellenben a „női irodalom” fogalmát viszonylag gyorsan bevették a köztudatba.)

Visszatérve Földes Jolánra: A Halászó macska uccája elsősorban azért válhatott korabeli kultúrvivő, mert hiteles – és vélhetőleg megélt – történet. A szövegirodalom, a poéma vett mondatok, a kitekert vagy gyönyörű szövegek, a nem egyszer mániákus írói távolságtartás és a belső idézetek korából nézve ez viccesnek tűnik, pedig nem az. Inkább érthető. (Belekötni kívánóknak és a gyengébbek kedvéért: ezzel nem azt állítjuk, hogy Földes Jolán „jobb”, mint bármelyik kortársunk. Nem az.)

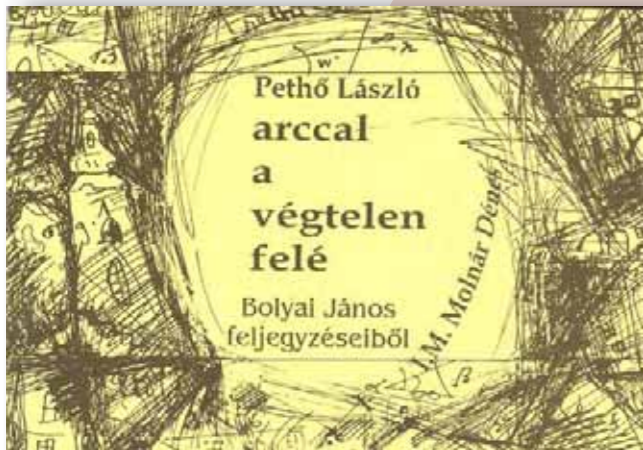
A regény egy, a két világháború között Párizsba emigrált háromgyermekes magyar család története. A munkanélküliség elől a francia fővárosba távozó szücs és felesége már nem tud beilleszkedni az új közegbe, annak ellenére sem, hogy sikerül egzisztenciát teremteniük: soha nem ta-

lulják meg a nyelvet, az óslakosokkal csak hivatalosan tartják a kapcsolatot, emberi viszonyaik csak a többi emigránssal szövődnek. Gyerekeik közül a legidősebb lánynak (a főszereplőnek) jut a legkeményebb sors: a tizenkétéves gyerek gyakorlatilag a családot kiszolgáló háziasszony szerepét veszi át, míg anyja dolgozik, későbbi – szabásznői – karrierje a politikai csatározások miatt füstbe megy: a ruhaszalon tulajdonosa kétszer is elbocsátja, mert egy „ellenséges” ország állampolgára. Franciaország soha nem lesz az otthona, de Magyarországra már idegenként látogat el fiatal felnőttként. Kapcsolatai felszínesek, gyakorlatilag nincs mibe vagy kibe kapaszkodnia, valamiféle ösztönös bölcsességgel mégis képes lesz teljes életet élni – korlátain belül. A két fiatalabb gyerek közül a fiú gyakorlatilag franciává válik – csak épp szerelme meg rá a két nép szokásainak különbségére, hiába a l'amour, ha a választott hölgy kényes francia gyomra nem bírja a magyar konyhát, míg az állam költségén mérnök úrrá képzett fiú nem bírja a kifinomult francia zenekultúrát. A legkisebb lánynak sikerül az áttelepedés: a történet végére ugyanúgy otthon van a magyar családban, mint a százféle nemzetiségű menekültből álló emigránkolóniában és a francia orvosi egyetem diákjai között. Nem mindegy, hány évesen megy el az ember.

A sztori ennyi. Az adalék: Földes Jolán 1919-ben, tizenhétéves korában emigrált Párizsba. Először gyári munkás volt, majd egy filmgyár igazgatójának titkárnője lett – azt nagyjából csak találgatni lehet (és a regény alapján felfejteni), hogy min mehetett keresztül, míg első, Mikszáth-díjas regényét (1932-ben) publikálta, és híres lett. Alighanem tagadhatatlan, hogy „belülről” írta meg a történetet: a regényben ábrázolt emberi sorsoknak legalább részben tanúja, bizonyos mozzanatoknak átéltje lehetett. Nemcsak a finom lélekrajz, az aprólékos és pontos Párizs-szilvánok, a francia szokásokra rácsodálkozó magyar észjárás (a francia gyerekek pl. a tízóraival mellé fél liter vörösbort vittek az iskolába magukkal), de az időközben demokratává, szabad szemlélművé vált emigránsokat itthon fogadó idegen Magyarország is úgy van ábrázolva, amilyen az volt, vagy lehetett. Az időlegetesen hazatérők döbbenete megdöbbenítő: poros, leszakadt, közönséges, úrhatnám országának látjuk a korabeli Magyarországot, ahonnan az apa és a legidősebb lány gyakorlatilag visszamenekült Párizsba, „haza”.

Nincs ebben a regényben semmi briliáns. Nem zseni írta, és nem nyitott vele irodalomtörténeti fejezetet. Emberi, mint a Száz év magány, vagy a Zorbász. Ha nem elég, olvasásuk inkább a Tiszta ész kritikáját, jó az is.

Péntek Orsolya

Versről versre

Pethő László: Arccal a végtelen felé

Ha a matematika történetében a Bolyaikkal találkozunk, rögvest eszünkbe jut Németh László A két Bolyai címmel írt drámája, majd elsősorban Erdélyben élt vagy élő költőkre gondolunk, akiknek versei a magyar és az egyetemes tudomány kiemelkedő gondolkodóiról szólnak. Persze egyéb kiadványok, tévéfilmek is népszerűsítik alakjukat, vagy iskolák, intézmények őrzik nevüket. Most az Androméda Könyvműhely füzetben adta közzé Pethő László Arccal a végtelen felé címmel írt poémáját, melyet a költő Bolyai János marosvásárhelyi életének utolsó négy évében készített feljegyzései nyomán írt.

Pethő úgy írja költeményét, mintha Bolyai János itt és most mondaná egybek mellett zaklatott életére, családjához való viszonyulásaira, a matematikai alkotómunka lehetőségeitől megfosztott helyzetére emlékező gondolatait. A költemény temetőt lebbentő képi indítása az anya sírjához vezet: („... anyám egyetlen a nők / között ki kripta-magányát / bennem oszthatja meg / s a párhuzamosokra szabdalt / világban csak kettőnkről / mondhatták hogy Egy”). A halál gondolatát felelősítő költői képek idősíkokat vágnak össze a matematikus életterével, aki látomását így írja jegyzetében: „s a Mindenség hasonló / lesz egy végtelen halotthoz”.

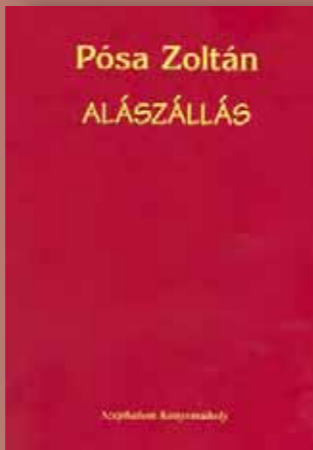
A halál gondolata folytatódik azokban a ténymegállapításokban, létállapotokban is, melyek Bolyai János napjait jellemzik visszavonultságában, nehéz anyagi körülményei között. Utalásai hátterében ott van Gauss, kit, mint matematikust tisztelt, de mint embert elutasított és Lobacevicskij, majd apja, akikhez „vegyes érzelmek” kötik. A költemény sodródó gondolati áramában Pethő a megtörtént tényekhez hűen beszélteti Bolyai Jánost asszonyához, gyerekeihez, apjához fűződő viszonyában („Magamat sem mentegetem / sokszor bennem is égett / szibarita poklotok: asszonyomat / s gyermekeimet vagy apámat / akartam gyilkolva látni / s jaj én feküdtem ottan / vérbe fagyva – csörgősipkás mártír.”) A külvilágot és helyzetét mérlegelő töprengéseiből így formálja gondolatát, következtetését („... tudom: ezen az európai tájon / csak az „maradhat itthon” / kinek országa és háza / toprongyosságában is a / mindenséggel azonos”). Majd a költemény az Údvtanát utolsó percéig író Bolyait idézi.

Azt a Bolyai Jánost, aki az emberiség és a közüdv szolgálatában látta élete értelmét. (Akiről mi már tudjuk, hogy felfedezése nélkül aligha beszélhetnénk űrrepülésről, Einstein se dolgozhatta volna ki a relativitáselméletét.) Aki véges órai közelségében úgy véli: „a vágy és a földi / világ nem egytestvérek / ebben a „porból vétetett” időben”, vagy „az elpusztított gondolatok / századában az elme - / „egy... nehéz és cifra semmi”. Bolyai helyzetértékelését pedig a költő így látta: „Tehetném, hogy kedveljenek / a hatalmasok – üdvre s kedvre / derítene az elismerés - / de a megismert igazságnak / nem lehet jüdds-pézn az ára / az ész ellenszegül az / egyre „kurtább” világnak.” A töprengő és elvonatkoztatott gondolatokat felvonultató poéma a matematika zsenijének kinyilatkoztatását is rögzíti: „Semmiből egy új, más / világot teremtettem” – és / mindent adtam vagy ha / kellett magamat is megtagadtam; / nem a csendet – csak / a békét vágytam hogy / a koronként változó zúr- / zavarban rendet hagyhassak.”

A költemény a vágy és a remény ígézetével zárul („... , majd a munkára ítélt / emberiség – s az itélkezők / talán az ürbe jutva / visszahozzák a végtelenből / az eltékozolt múltat. ...”).

Pethő László Bolyai János arcát felmutató költeménye talán hozzájárul ahhoz is, hogy napvilágot lásson a Bolyaiakról szóló teljes monográfia és a Bolyai-iratok kritikai kiadása. A kiadványt – a Marosvásárhelyen közelmúltban elhunyt – Molnár Dénes képzőművész lírai ihletésű grafikái illusztrálják. (Androméda Könyvműhely, Pápa, 2006.)

Büki Attila

Kertelés nélkül

Pósa Zoltán: Alászállás

Pósa Zoltán író regényei mellett a Magyar vagyok című verses albumfüzete után most Alászállás című kötetét jelentette meg a Széphalom Könyvműhely. Verseit olvasva egy ismeretlen tenger képe jelenik meg képzeletemben, melyen titokzatos, különös emlékek irataival, az 0- és az Újszövetséggel megrakott hajó épp süllyedni kezd. Az alámerülő hajóról e különös iratok a biblia lapjaival vegyülve lebegni kezdenek a hullámon, mikor angyal száll alá az égből, hogy a vízről felszedje, összegyűjtse őket.

Pósa térben és időben nagy távlatokat átfogó versvilága a rege szerinti Atlantisz el-süllyedt őshaza földjétől, a magyarság revevilágától, őstörténetétől vezeti a képzeletet és gondolatot Trianon éjsötétjén át a mába (Csillagösvény, Turul, avagy mélypont, Csoda-szarvas, Attila utolsó álma. . .). A sámánisztikus varázslat hátteréből a költő történelmi emlékezetét írja verseibe. Emlékezik és fohászodik, mintha mágius erők vezetnék tollát. A népmesei elemeket is magukban hordozó versei nagyon is konkrét évszázados küzdelmekről szólnak: a hazájukat veszettekről, a hitvány kufárok miatti fogatkozásokról, árulókról, hadak útjainak árváiról, reményt, hitet feledőkről. Verseibe öltöztetett világának hátteréből azt a sajátos tapasztalatát osztja meg olvasóival, melyben a történelmet meghamisítókat teszi felelőssé a nemzetietlen szellemiség kialakulásáért.

Költői képzelőereje és irodalmi, valamint a Bibliából szerzett ismeretei összegződnek Inari, Kehely, avagy a Grál titka, Elmaradt Apokalipszis, Emlék vagyok a múltból című költeményeiben. Az utóbbiban így vall magáról: „Krisztushoz méltatlan vagyok, piciny szálka / A keresztfájáról, a Szent feszületről. . . , majd saját felelősségét se feledve: „megváltónk halála és föltámadása / Új mintát teremtett az örök életre / Én pedig túlélő, ősi emlék vagyok / A múltból, kit arra rendelt a sorsa / Hogy figyelmeztesse a földi élőket / Lassan elpusztítják azt, ami körülvesz. . .”

Szabadulás a Samsarából című ciklusának költeményei enigmatikusak, noha megszületésük a költő balatonföldvári tartózkodásához köthetők, s érezhető az alkotás folyamatában a Balatont körülvevő világ jelenléte. Gyurkovics Tibor e költemények hátterében a hindu Bhagavad Gita elmélyült tanulmányozását véli felfedezni. Félelemről, szorongásról tanúskodó sorai a láthatatlanul benne lakozó lélek és az őt körülvevő világ zaklató mindennapjainak, fájdalmainak érzékletes megnyilvánulásai.

A Márta (feleségéhez írt versek) fejezetében szerelméről vall. . . Az összetett érzelmi világ megjelenítése közben játékos szellemessége is megcsillan: „Ulka mulka düske / Klongyi gyülüecske. . .” vagy a Bútavasz dalában: „Hegedücske dücske / Húros hurkú tücske / dala bele szürke / Telehegedülte.”

Pósa képzeletbeli időutazása közben verse emeli Húsvét, Pünkösöd. . . ünnepeireit. A földön tévelygőket, a bűnök útjára tévedteket, az önimádat páraiba burkolózókat kívánja figyelmeztetni Isten szeretetére. Kötetének talán legszebb verse az Eli, eli lama sabakthani, mely a könyörgés és a könyörtelen valóság láttelepe is egyben.

Pósa legfőbb erénye csupasza vetkőztetett személyiségéből kibomló őszintesége, az önmagáról is kíméletlenül, mindennemű kertelés nélkül leírtak közzététele. Nem figyel kordivatokra, sajátos költői világának szépségét, a megfogant gondolat egyszerű, lecsupaszított szavakkal való tükröztetése adja. (Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2006.)

Büki Attila

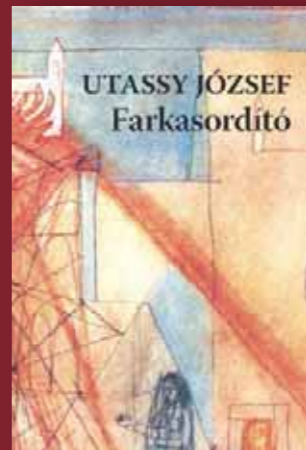

A hivatásos forradalmár

Modor Ádám: Célkeresztben Krassó

Új könyvében kézirata végére a pontot nemrég tette Modor Ádám – 2006. november 15. –, ám hosszú évek kutató munkája kellett ahhoz, hogy ezt az érdekesítően izgalmas és szinte letehetetlenül olvasmányos kötetet összeállítsa Krassó György életéről, harcairól, szenvedéseiről, szenvedélyeiről és haláláról. Krassó a világháború utáni magyar politikátörténet valóságos fenegyereke. 24 évesen úgy vált 1956 forradalmárává, majd áldozatává, hogy október 23-át követően – amikor is fegyverrel harcolt a Rádiónál – öt napot még az ÁVH fogságában töltött. Később illegális lapot szerkesztett, röpiratokat írt, sokszorosított és terjesztett. Még novemberben letartóztatják. Tíz évre ítélik, végigjárja a börtönöket, 1963-ban szabadul, s élete ezen időpont után is az állandó antikommunista küzdelem jegyében telik el, melyben nem ismerte a megalkuvást. Zaklatott és zaklatásokkal teli élete során azonban közgazdasági doktor lesz. 1985 és 1989 között Londonban él (53 évesen jut ki először „Nyugatra”). Súlyos betegen tér vissza 1989-ben, amikor is részt vesz a rendszerváltás küzdelmeiben. Magyar Október néven olyan pártot alapít, melynek programja ma is aktuális. 1991-ben hunyt el. Modor Ádám, bár személyesen is ismer-te könyve hőst, távol tartja magát a személyességtől, s szinte hűvös kutatói attitűddel követi, dokumentálja végig ezt a küzdelmes életet, melyben fontos forrása Krassó több írása mellett az elképesztően szövevényes besúgói jelentések özőne. Újra csak elgondolkozhatunk azon, hogy miközben folyamatosan kiserkesztjük a besúgókat (jogosan), azoközben háborítatlanul közöttünk vannak az emberi életeteket tönkrete-vő rendőrtisztek, akik ebben a műben is mind névvel szerepelnek a jelentésekben, s piszkos munkájuk dokumentum-anyaga ma már csak történelmi kutatási matéria. Krassó György egy áldozat a sok közül. Modor Ádám könyve felrúzó és ugyanakkor pontos történelmi kutatói munka, melyet a fotókon túl Szalay Lajos 1956-ban szület-tett rajzai tesznek vizuálisan is emelkedetté. (Kairosz Kiadó, Budapest, 2006.)

Feledy Balázs

Elérhetetlen tavasz

Utassy József: Farkasordító

Nem, nem lépett tovább Utassy József sem már vagy harminc éve – mint ezt a frissen megjelent Farkasordító című kötet is bizonyítja. De hát hová is kellene tovább-lépnie? A költészet nem pragmatikus játszma, a versolvasás pedig mindenképpen nyelvi ozmózis. Egyfajta szellemi gyorsulás kell legyen, s nem szellemi székrekedés.

Balassi – kardos költőnkéln szinte minden a „belső szenvedés csatateré”, s a haza a kataton ébredések országa. Motívumai állandóak, évtizedek óta piros csatateré a világ, tragédiák ütközéspontja, egyetlen nagy de profundis és circumdederunt a lét, egy hitetlen-vallomások beteg, összetört és kétségbeesett ember szenvedéseinek tere.

De ugyanakkor a szűkszavú, bekalitkázott, aszkéta versvilágból előhívódik a „tündéri játékoság”, valamely kínban fogant ludibronizmus is.

Öt év szűkös és egyenetlen termése ez a verseskönyv, a regiszterek fogyatkozása, állandósult ideg- és időtörött állapot, úton az elmúlás felé: „Ó, gyönyörűséges / elmúlás, te tudd csak, / csak te tudd a titkot, / te tudd meg titkunkat: // végül is a TEJÚT / fénygerendáira / költjük fel magunkat, // költjük fel magunkat!” (Ének Bázakerettye betegeiről)

A lét utópiája, a hitehagyottak kutyaszorítója Utassy vers- aurája. Mintha neki csupán az ördög konca maradt volna eme földi létből, zsgorodó lélek, fogyó matériában.

Ide-oda a lét peremein, tipikus magyar szociobalett és sors. Amit alig tudnak feloldani a néhány soros irónia-maximák és reflexiók, szellemi sziporkák.

„Vagyok a föld fia” – valja, de az egész életen át várt és kívánt tavasz nem érkezetett el, hiszen „gyöngy a Hold, hideg lesz”, s „loholhatsz, liheghetsz: hóhérod utolér”.

Ebben a világban az univerzum megmenthetetlen, s így az egyes ember is. A kiáltá-sok és fájdalmas panasz-futamok egy passzív létben sem lehetnek öncélúak. Sőt: egy-fajta menekülésnek tűnnek egy közös nevező elől, menekülés az egyéni arkifejezés, az egyediség felé. A mentális deformáltság ellen. Szavak, melyeket levegőként beszívunk, kifújunk, kimondunk és lenyelünk. Érvényvesztés, értelemvesztés, reményvesztés (szent)háromságáról beszélünk.

Értem én; Utassy szavai mögött valamely mély, sűrített örület lakhat, hiszen minden szónak több kiterjedése, százféle sugallata van. Sugárzás, varázs és ellenvarázs. Versfo-gyatozás közben – úgy tűnik, ez a végeredmény.

A Farkasordító című újabb Utassy opusz nem véletlenül hív elő egy „déja vu”-érzést, hiszen az egész ouvre erre az egy ívre feszül föl, amit úgy hívhatunk: Jób-lét.

A költő mestersége magányos mesterség. Az elvonulás sokba kerül, bizony néha még az ideggondozók is hívogatják az embert. Nincs talmi csillogás, nincs látványos kitérülko-zás, ez egy magunknak játszott one man show végső soron. Szemérem az önmotogatas határán.

Egy bizonyos: a manírok mentén húzódo vallomások kora lejárt. Pont és ellenpont: a költő szava és helyzete a jelenben ambivalencia nélkül létezhet, akár teremtő nélkül is, ha az ég csarnokai üresek. De ha nem, akkor a föltámadás aggodalmas lehet, fizikailag és lelkiileg egyaránt. S eme verskötet úgy a kétkedés gyüimölcs.

Vigaszt valóban csak a költészet nyújthat, ahogyan a fülszöveg sejteti; vigasztalódást, föllazult kapaszkodót.

Utassy-nál nincs opus magnum, egész pontosan körbekerített, lecsupaszított versvilága és mögüle előbújó, tragikus élet- háttere az:

„Van egy szent fogadalmam: / a vérengző vadállatot / legyűröm önmagamban. // Van hi-tem. Van hatalmam. / Én a teremtő nélkül is / föltámadok a dalban: / föltámadok a dalban.” Talán. Úgy legyen. (Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2006.)

Kaló Béla

Emlékezés és élmény

Raszler Károly emlékkiállítás Vácott

Raszler Károly (1925–2005) Kossuth díjas grafikusművész, a Magyar Képzőművészeti Főiskola tanszékvezető egyetemi tanára volt. Ez a szívós, kitartó művész egy olyan generáció tagja volt, mely kivételes emelkedést és szinte hihetetlen felívelést hozott a magyar képzőművészetben. A húszas évek szülőitől jártak az élen Reich Károllyal, Csohány Kálmánnal, Gácsi Mihállyal, Kass Jánossal, Feledy Gyulával, Gross Arnolddal, Szász Endrével, Würtz Ádámmal. De ebben a kivételes és egészen egyedülálló csapatban is mindig nagyra becsülték és magasra értékelték Raszler Károly művészetét. A kortárs grafikai szcéna és a zsenik klubjának részeseként, volt ereje arra is, hogy felépítse a Képzőművészeti Főiskola legjobban szervezett tanszakát, a képzőművészeti tanszékét, amivel 1953-tól 1991-ig volt kapcsolata. Így érte el, hogy az ő irányításával folytatódott a magyar képzőművészet aranykora. Nagymaroson született, oda járt vissza kedves birodalmába dolgozni, pihenni, teste is ott alussza örök álmát. Öröm, hogy az amúgy is mindig csendben dolgozó művész grafikáiból – mely kollekciót Raszler Károly özvegye, Gitta bocsátott rendelkezésre – emlékkiállítást rendezett ez év elején a Váci Művelődési Központ, melyet az egykori tanítvány, Koltay Dietrich Gábor képzőművész rendezett, gondozott. Január 18-án igen népes ünnepelő közönség előtt, a Magyar Kultúra Napja tiszteletére, az ifjabb művészgenerációt képviselő jeles művész kolléga, Banga Ferenc grafikusművész nyitotta meg a kiállítást.

Feledy Balázs

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

„Az ik a régi időkben kiválóak voltak mint mesterek / titokzatosak voltak előkelők mély tudományok ismerői / kikutathatatlan sejtelmek / annyira érthetetlenek / hogy akár le is lehet rajzolni őket / vigyázatosak voltak / mint aki téli időben átgázol egy folyón / körültekintők / mint aki mind a négy szomszédjától retteg / csupa méltóság / mint egy vendég / engedékenyek / mint amikor már olvadozik a jég / tisztességesek / mint a faragatlan tuszó / távoliak / mint a völgyek / zavarosak / mint a sáros pocsolók. // van-e hát, aki ezt a zűrzavart itt földérintené / lassan kitisztul / van-e, aki sokáig várni tud tetteknek idejéig / lassacskán élni kezd.

Lao-ce tao te king (Az út és erény könyve, fordította Karácsony Gábor) 15. verstördéke jutott eszembe a Mester, Raszler Károly rézkarcait és litográfiáit lapozgatva. A jelenben lévő múlt idő. Képzeliünk el egy óriás hálót a káprázat szövedékéből. Egy hálót, amely kiterjed a tér összes pontjára. Ég és föld között. Egy hálót, amely valahogy jelen van, volt az idők kezdetétől, ha az időnek egyáltalán van kezdete. A káprázat óriás hálóján vannak: a dolgok, a tárgyak, a régmúlt történetek, egyszerű emberek, nemes emberek, ideák, valamiben való jártasság, Platon, Mark Twain, Dürer, Rembrandt, Ady, Gogol, Dosztojevszkij, Váci Mihály, Gitta asszony, Tibor és György, Hincz Gyula, Kondor Béla, Manna néni, Lázár Ervin. . .

Vagy húsz évvel ezelőtt Raszler Mesterrel a Nemzeti Galériából, a várlépcsőkön gyalog indultunk hazafelé, kora júniusi délután, szépen sütött a nap. A Mesteren vékony felöltő, környakú mintás pulóver, sötét nadrág, barna félcipő, oldalán az elmaradhatatlan bőr kistáska a

jegyzetivel, író és rajzkésztségek. Szemén aranykeretes szemüveg. Beszélgettünk: a képek, a régi kínai rajzok, a vonal, a folt, az üres tér, rajzolás stílusok, hígított tus, körvonalak, szeszalakk, a domboldal déli napsütötte világos oldala, a domboldal északi sötét oldala, fák, partvonal, régi mesterek, absztrakció és a realizmus határa, pillanatnyi meggyőződés, önkényesség, belső rend, montázs, áttekinthetetlen jelenet, grafikai technikák, lehetőségek, közélet, tájrézletek.

Közben átértünk a Lánchídon. Megérkeztünk a Deák térre. „Az idő szalad” – mondják. Visszanézve az útra, az ég, a stabil konstruált híd, a csobogó Duna víz, úgy látszik egy Raszler képbe/ből mendegéltünk. A jelenben lévő múlt idő. A háló, a káprázat szövedéke.

„Számomra a grafikai kifejezés teljességét a vonalak és foltok ritmikája, szintézise jelentette. A hagyományos rézkarc vonalháló módorával szemben egy expresszívebb kifejezésre alkalmas, sajátos technológiát kellett keresnem. Fokozatosan kialakítottam egy rusztikusabb nyelvezetet, a szeszalakkba karcolt, erőteljesen marotott, vonalrendszerbe épített foltmaratásos faktúra-rendszert”. . .

„Visszatekintve úgy hiszem, nem túlzás azt állítani, hogy Nagymaros és környéke, a Dunakanyar sajátos szépsége, a víz, a hegyek hangulata és vizuális hatása – bizonyos tekintetben – meghatározói emberi és művészi magatartásomnak. Fenntartásaim a „civilizációval” és „elfoglaltságom” a természettel szemben nyilván innen is erednek.”

(A Raszler Károly idézetek Lánca Sándor: Raszler Károly /Corvina, Múterem, 1983./ című könyvéből való. 20. old., 27. old.)

Banga Ferenc

- 1 Kályha – rézkarc (1967)
- 2 Tavasz – vegyes technika (1973)
- 3 Kóró - fázis II. – vegyes technika (1980)
- 4 Napraforgó – vegyes technika (1975)
- 5 Kóró - fázis I. – vegyes technika (1980)

Vári Attila

AZ APOSTOL

(ceruzavázlatok Székely Jánosról)

A színészeket Thália papjainak tartják, így tehát a drámaírókat ezen az alapon akár Thália apostolainak is nevezhetnénk. És ha fokozni akarom ezt a hasonlatot, azt is mondhatom, hogy a nézők pedig, akik a drámák üzeneteit értik – ők pedig a gyülekezet...

XX. század utolsó harmadában az erdélyi, de a magyarországi színpadokon is esemény számba ment az erdélyi drámaíró triumvirátus tagjainak egy-egy bemutatója.

Páskándi Géza, Sütő András és Székely János olyan drámákkal lepte meg a közönséget, amely, még abban az esetben is, ha cselekményének idejét, helyszínét a távoli múltba helyezte, mindenki számára érthető üzenetet hordozott.

A diktatúrával szembeni fellépés, a kisebbség jogai, a hatalom igazságtalanságai úgy jelennek meg a triumvirátus drámáiban, hogy nem is kellett törekedni arra, hogy áthallások, szimbólumok hegyeit-völgyeit mássza meg a néző.

Székely János költőként, prózaíróként, esszéistaként is olyan maradandót alkotott, hogy bizton állíthatom, ott van a helye a magyar Parnasszuson.

A csoda, hogy ekkora a csend körülötte, nem személyének szól. Nagyjaink halála után úgy látszik, éveknek, évtizedeknek kell eltelniük, hogy valós helyükre kerüljenek. Ez történik például Nagy László, Weöres Sándor esetében is.

Székely János olyan volt, mint a legfinomabb, porcelánból készült lámpabúra, amely átengedi a fényt, de láthatatlanná teszi a fényforrást.

Több mint harminc évig éltünk ugyanabban a városban, de nincsenek igazi emberi élményeim vele kapcsolatban.

Társaságkerülő, magányos emberként ismertem, de verseit olvasva meg kellett értenem, hogy sem én, sem barátaim nem ismerjük, hogy a magány és zárkózottság paravánja mögött egy sérült, de tiszta lélek bújjik meg. S csodálkoztunk, hogy az az ember, aki közismerten érzékeny, hogyan lehet szenvedélyes vadász. . .

Szerette a fegyvert, s erre talán magyarázat lehet kadétkisiskolás múltja, az a hadapród világ, amelyből egyik legjobb prózai műve, a „Nyugati hadtest” született.

Székely János nem volt formabontó, azt mondta, hogy az a nyelv, amelyen megvalósíthatóak az antik metrumok, strofaszerkezetek, amely alkalmas az időmértekes verselésre, sokkal több kiaknázható lehetőséget kínál, mint azok a modern európai nyelvek, amelyekre prózában fordítják Homéroszt, Ovidiust, s az ókor gyönyörűen verselő klasszikusait.

Gúzsba kötve nehezebb táncolni, mint szabadon, s ezt a gúzsbakötést esetében kettős értelemben kell használnunk. Mert elsősorban: verseinek, verses drámáinak kötöttsége, másodsorban az a társadalmi megkötöttség, a diktatúra embertelen elnyomása, s az abból származó helyhez kötöttség, témák, és életérzések érinthetlensége jelentette azt a gátat, amelyen nem folytak át szellemének folyamai. Nem folytak, de búvópataként feltörték a szövegmozgottság rétegeiből. Szövetségessé vált szerző és közönsége. Nem cinkossá, mint a korabeli kabarékban. Azt is mondhatnánk, megértésével társ szerzővé lépett elő olvasója, nézője.

Akkor vajon ennek az erdélyi triászának ma már érthetetlenek, a mai néző számára megfajthetetlenek az üzenetei? Egyáltalán nem.

Drámáik első olvasásra is érthetőek, mert jellemeket, sorsokat formálnak, s az a plusz, amely valaha erőt adott a túléléshez, ma már egy másik síkon kényszerít arra, hogy elgondolkozzunk. . .

Mert ma is van mit óvni nemzeti értékeinkből, ma is éppen úgy megcsúfolhatják hitünket, megsérthetnek emberi mivoltunkban, mint tették hajdanán a sztálinista diktatúra alatt.

Szeretném megérni, hogy fiatal rendezők fölfedezzék ezeket a nyelvi tündökletes drámákat. Mert e szerzők esetében nemcsak mondanivalójuk mélysége, de nyelvi tisztaságuk is jogosan figyelemre méltó. És tetszenek tudni, az a néhány évtizedes tapasztalatom, hogy ha valahol valaki megrendez egy darabot és sikere van, akkor egy-két esztendő alatt még legalább négy-öt társulat tűzi műsorára.

A rendszerváltozás előtti puha-diktatúra korában divatba jött Erdély, s a divatoknak szomorú sorsuk szokott lenni – ósdinak tűnik az, amiért még tegnap boldogult a világ. Harmadrangú erdélyi költőcsékek, pennaforogatók futottak be pillanatok alatt fényes karriereket, mert divat volt hargitai fényöillattól bódulni, de Székely János, Páskándi, Sütő soha sem tartozott a göbészkodó, transzilván subát, Királyhágón túli, nyelvi- hímmzett-szűrt viselő írók közé.

Ma éppen nem divat Erdély. Bizonyára nem lehetne százezres tömeget fáklós felvonulásra készíteni, s csak azok maradtak társként a magyar szellemi életből mellettük, akik akkor is tudtak az odaírt rezdülésekről, mikor ez nem volt még divat.

Székely János drámáinak gyűjteményes kiadása ott kellene legyen minden rendező íróasztalán, mert hitem szerint ezek a drámák ma aktuálisabbak, mint amilyenek megírásuk korában voltak.

Az interneten tallózva Székely Jánosról többek között a következőt találtam:

„A Magyarországon megjelent drámakötet drámáit betiltották Romániában. A gyűjtemény, amely a fűlszöveg szerint egységes egész: a keresztény-európai kultúra gondolati analízisét nyújtja keletkezéséről a felbomlásáig. Klasszikus szerkesztésű, biblikus-historikus drámákat sorakoztat fel, amelyek mindig az etika központi kérdéseit feszegetik. Az archaikus Profán Passió, az antik zsarnokság témakörét körüljáró Caligula helytartója, a messianisztikus-középkori Dózsa és az egyház, mint eszköz szerepét vizsgáló Protestánsok után az Irgalmas hazugság az ateizmusig jut el. A darabok jelképesen értelmezve a Kelet-Európai lét abszurd metaforáinak is tekinthetők.”

. . . Kelet-Európa pedig alig változott.

karösszebben

karösszebben

Jelenlét

Elek Imre - **Portré Apámról**
viasz, üvegszem, fém, 45 x 50 x 35 cm

Engler András - **Lógó figura**
viasz, 520, 40 x 45 cm

Varga Ferenc - **Lehunyt szemű gránitfej**
diabáz, 50 x 35 x 35 cm

Kotormán Norbert - **Éva néni**
púrhab, viasz, fém, 154 x 55 x 46 cm

Duronelly Balázs - **Három az igazság** (I. rész)
viasz, fém, 182 x 16 x 16 cm

Élet-hű megtévesztés

A Dovin Galéria szobrászati kiállítása

Még a jövőbe bizakodóan tekintő reménykedések ellenére is elmondható, hogy jelenleg a szobrászat sokkal kisebb figyelmet kap a hazai művészeti szcénában, mint más művészeti ágak. A Dovin Galéria legújabb tárlatán ezzel a folyamattal próbál szembefordulni. A galéria vezetője, Délceg Katalin nemrégiben egy interjúban beszélt a kezdeményezés előtörténetéről és a szobrászati kiállítás hazai helyzetéről (Műértő, 2006/12, 8. old.), melynek alapján akár bátor lépésnek is tekinthető a kiállítás megszervezése. Bár a kockázat mellett ugyanúgy elképzelhető a szobrászat reneszánszának előérzete, mely esetben a kockázat befektetésé alakul át.

Az öt szobrász kiállításával a galéria természetesen nem törekszik a hazai szobrászati teljes bemutatására, hiszen csupán a figuratív-realista irányzat néhány képviselőjét hívták meg. Kiállításuk mégis nagy bátorságot is követel. Nem a művek kvalitása miatt, amivel nincs gond, sőt. Hanem pont amiatt a finom különbség miatt, ami ezeket az alkotásokat művekké teszi. Figuratív művekről van szó, ám éppen ezért nehezebb megkülönböztetni kérdésfelvetésük egyediségét a semmitmondó figuratív

kismesterek munkáitól, ahol ilyesmit hiába is keresnénk. Az izgalmas az, hogy a most kiállított szobrászati alkotások, figurativitásuk ellenére, nem a figurativitást célozzák. A „reális” itt nem „jobb híján” jelenik meg. A művek alapos és pontos anatómiai tanulmányokról, a technika tökéletes elsajátításáról árulkodnak. Mindez azonban csak eszköz, kiindulópont. A munka ezután kezdődik.

Hiszen a cél sokkal inkább egyfajta egzisztenciális reflexió. Ha megengedhető, hogy egy közepes szójátékkal éljek, azt írnám, hogy itt nem élethűségről van szó, hanem élet-hűségről, azaz alapvető életviszonylatok, helyzetek, kapcsolatok, bemutatásáról. A művek révén megfigyelhető alapállások tehát ebben az értelemben hűek az élethez, vagy, kissé fennköltebben: „az egzisztenciához”.

Ha ilyen perspektívából nézzük a kiállítást, az alaphelyzetet Duronelly Balázs mutatja be. Kortalan, steril figurái archetipusok, akiknek személytelensége mégis izgalmas ellentétben áll a megformálás jellegéből adódó személyességgel, mely például a felületképzés rovatkáiban érhető tetten. Kotormán Norbertet a viszonyulás, a rész-egész, egy és tér kapcsolatának megjelenítése foglalkoztatja, nem véletlenül tehát a nézőnek hátul álló elhelyezés, ahogy alakja a falon lévő kicsi képet nézi. Elek Imrét viszont a viszony vizsgálata maga érdekli. Apja portréja mellett két hasonló méretű fotó ugyanazt a portrét mutatja, az egyik nyitott, a másik behunyt szemmel. Varga Ferenc csukott szemű önportróján a műfaj hagyományával játszik, amint úgy jeleníti meg magát, ahogy sohasem láthatta (csukott szemmel). Engler András lógó figurája pedig szokatlan beállítással és pozícióval a lebegő kiszolgáltatottság érzetét kelti.

A látogató előtt tehát világossá válhat, hogy a cél nem a téma objektív megformálása és unalmas visszaadása. Talán erre is utal a kiállítás címe: „Megtévesztés”. Látunk valamit, de nem (csak) azt kell látnunk, hiszen megtévesztenek, ám ez a megtévesztés mégiscsak nekünk lesz jó.

Somhegyi Zoltán

Vizualitás a Viharsarokban

Jankay Gyűjtemény és Kortárs Galéria, Békéscsaba

A 2003-ban alakult kiállítóhely változásokban teli éveknek néz elébe 2007-ben. Az 1899-ben született és 1948-tól Los Angelesben élt Jankay Tibor képzőművész szülővárosára, Békéscsabára hagyta életművét és gyűjteményét, amely 1994-ben, a művész halála után elméletileg a város tulajdonába került.

A gyakorlatban, 1995-ben Bellák Gábor (a Magyar Nemzeti Galéria művészettörténésze) és Szegediné Kozák Mária (a létrejött intézmény igazgatója) vette először nyilvántartásba a tetemes mennyiségű műtárgyat, mely nemcsak a mester alkotásait tartalmazta, hanem egy törzsi művészeti gyűjteményt is.

Hosszú idő után végül 2003-ban nyílt meg a Jankay Gyűjtemény és Kortárs Galéria, mely a névadó alkotásából, annak minden korszakából kiemelve mutatja be munkáit, valamint etnológiai gyűjteményét. Az állandó kiállítás esetében olyan megállapodás született, hogy kétfévente cserélik a munkákat. 2005 után idén nyáron lesz a második frissítés, melyben a korábbi koncepciótól eltérve Jankay munkáinak nem egy áttekinthető, hanem egy korszakát kiemelő tárlata nyílik meg, amely által az 1960-70-es évekből kap válogatást a közzőség. Az idős Jankay ebben az időszakban érzett el művészetének csúcspontjára, mert saját hangjának keresése és az azt követő küzdelmes évek után ebben a korszakában végre éle lett alkotásainak.

Bukta Imre - **Kocsmában** (olajfestmény 90x110 cm)

Jankay Tibor - **Vigasztalás**

Ezt talán annak köszönheti, hogy beilleszti alkotásaiba a törzsi emlékeket, az ő kincseit, melyeket lakásában szétszórva, felakasztva tárolt. Legszembetűnőbbben szobrain észlelhető az analógiák párhuzama. Formailag festészetébe nem igazán vitte bele a primitivist elemeket, inkább csak a szemléletét változtatta meg az afrikai, mexikói, óceániai és indiai tárgyak sokasága. Így a fiatal éveit még a KUT szellemiségében töltő, hosszú életű alkotóművész utolsó stílusszakában a naiv

dekorativitás felé hajlott. Szem előtt kell tartanunk azt a tényt is, hogy Jankay 1948-tól Amerikában élt, amikor az absztrakt expresszionizmus kibontakozott. Ő maga is sok festményt hozott létre ebben a stílusban, de azok pusztán stílusgyakorlatok voltak számára, ezért később teljesen elhagyta a pollocki irányt. (Bellák G.: Jankay Tibor. Békéscsaba, 2003. 38.) A Jankay állandó kiállítás mellett az intézmény kortárs galériát is működtet, melyben a helyi, a Békéscsabáról elszármazott vagy a városhoz valamiképpen kötődő művészeknek teremt bemutatkozási, illetve megmutatkozási lehetőséget. Közönségvonzó nagy neveket, országosan és Európában is elismert alkotókat volt és lesz szerencséje a kiállítási naptárában tudnia a galériának. 2004-ben Bukta Imre, Robert Hammerstiel (A), 2005-ben a Patak Csoport, 2006-ban

Jankay etnológiai gyűjteményéből

Jankay Tibor - **Kék hajú lány**

Jankay Tibor - **Kétarcú oszlop**

Jaroslav Uhel (SK) művei gazdagították a viharsarki látogatók vizuális élményét. Idén, 2007-ben készülünk többek között Bohus Zoltán, Váradai Zoltán, Knyihár Amarilla és Pokorny Attila, valamint Fe Lugossy László vernisszázsaira. A nyári kínálat idén a csabai és a Csabához kapcsolódó nemzetközi művésztelepek anyagaiból merít.

A város sok kvalitásos művészt adott már a művészettörténetnek. Van, akit minden csabai ismer, de sokan vannak, akik nevének itthoni öregbítéséért még komoly munkát kell folytatni. Jankay hagyatékát barátja, a Munkácsy-díjas, szintén békéscsabai Kolozsváry Pál adta át. A Kolozsváry család és a vele rokon Tevan család adomá-

nyiból idén nyílik egy – ez évben még csak átfogó, de reményeink szerint a jövőben már részletesebb – állandó kiállítás, aminek ugyancsak a Jankay Gyűjtemény és Kortárs Galéria szolgál majd otthonul.

Ván Hajnalka a galéria művészettörténésze

Körzögyári capriccio

A hús diszkrét bája

Van-e élet az élethen túl, erősebb-e a valóságnál a preparált igazság, lehet-e a művészet tárgya a szépen kívül más tényező is? Szöllősi Géza (*Eleven hús*, 2007. január 31-február 24., Körzögyár) kiállításának tanúsága szerint nagyon is; sőt, igazán itt kezdődnek csak a kérdések. A művész az elmúlt egy évben különös hírnévre tett szert a legtöbbek számára hátborzongató látványelemeivel, díszleteivel, melyeket a *Taxidermia* és az *Ópium* című filmekhez készített. A Mammot Bevásárlóközpont mozijában állították ki Pálfi György Taxidermiájának promóciós anyagaként a *Hörcsögök vs Mókusok* c. munkáját, melyet sokan nem néztek „jó szemmel”- így azt el kellett szállítani a helyszínről.

Szellősi Gézát a szélesebb nyilvánosság csak nemrég ismerte meg, jóllehet már komoly szakmai múlttal rendelkezik: 2004-ben végzett a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem (volt Magyar Iparművészeti Egyetem) vizuális kommunikáció szakán grafikusként, s jó néhány jelentős kiállítást tudhat maga mögött. Aki ellátogatott kiállítására, észrevehette a rendező(k) diszkrét taktikáját, így a kiállítási térbe lépve a szolidabb munkákkal találkozhatott a látogató: digitális printekkel, a moziból kitalított csocsóasztallal, a testéből előtörő kolbászköböl falatozó disznóval, Szász János filmjéhez készült Nőmérés műszerrel stb., szóval edződhetett a Szöllősi-feelinghez. Az emeletre indulva azonban a 18 éven felülieknek tábla jelezte, hogy készülhetünk az izgalmakra (vagy inkább borzalmakra)! Formalinban ázó testrészek, nemi szervek marha- és disznóhúsból, szárnyasból és még ki tudja miből összeférclve (ami egy egyetemi feladatból nótte

Hörcsögök vs Mókusok, részlet
Fotó: Lukács Dávid

Hús projekt (Portrék) – Masoto japánból
2007,
Fotó: Dobos Tamás

Hús projekt (Portrék) – Min Kínából
2004,
Fotó: Dobos Tamás

Hús projekt (Portrék) – Masoto japánból
2007,
Fotó: Glódi Balázs

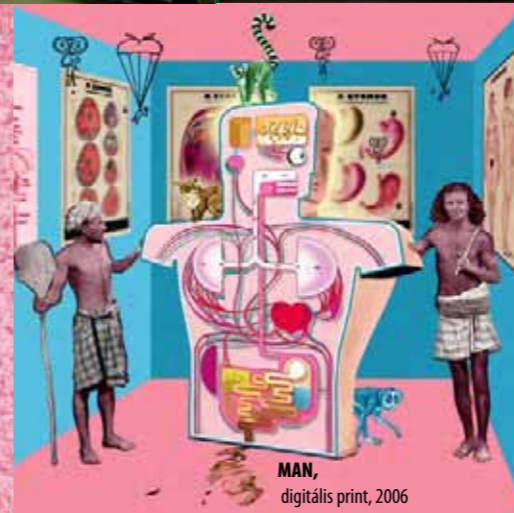
ki magát). A *Suzuka sorozatban* szexuális játékszerként használt japán műanyaglányok válnak kalandok részeseivé. Úgy tűnik, mintha itt a vágó tárgyai az általánosból egyénivé válnának, de igazából nem erről van szó, hiszen ezeket a bábukat bárki birtokolhatja. Az *Akció-M. és én* szintén ezen a szinten található és nem a könnyebben emészthető műfajba tartozik a női ágyékokat bemutató fotósorozat.

A legtöbb látogatónak Szöllősi munkái kapcsán az undor, sokkolás, provokáció, perverszió jut eszébe. Kétségkívül nem a gyönyörködtető képzőművészet műfajába tartozik, inkább olyan művészet, amelyik kivét, kiemel szokásos beidegzéseink közül. Célja nem a borzongatás és megbotránkoztatás, hanem az elgondolkodtatás. A test, a nemiség, a társadalmi szokásrendszer meghatározottságainak kutatása Szöllősi műveiben ugyanannak a kutató elmének egyik vizsgálati területe, amely máskor az utópiák degenarítását, vagy a fiatalok önkifejezési formáit vizsgálja.

Ha a gyomorforgató hússzobronkon, preparátumokon és a taszító fotósorozatokon túl tudunk lépni, akkor lecsapódik végre az igazság, amit legtalálósabban a kor- és pályatárs Györfly László festőművész írt le: „határozott mozdulattal ráz fel minket... ráirányítja figyelmünket a bennünk élő dichotómiák (ember-állat, eleven-élettelen) viszonylagosságára, és zsigeri módon emlékeztet saját testünk esendőségére... egyúttal hiánypótló küldetést teljesítve felkészült idegvezetőként kalauzol bennünket a test alvilági tájain, ahol nincs más dolgunk mint szembenézni otromba vágyainkkal és mélyre ásott félelmeinkkel!”. („A szép mindig bizarr”, Új Művészet, 2005/11) Reich Eva

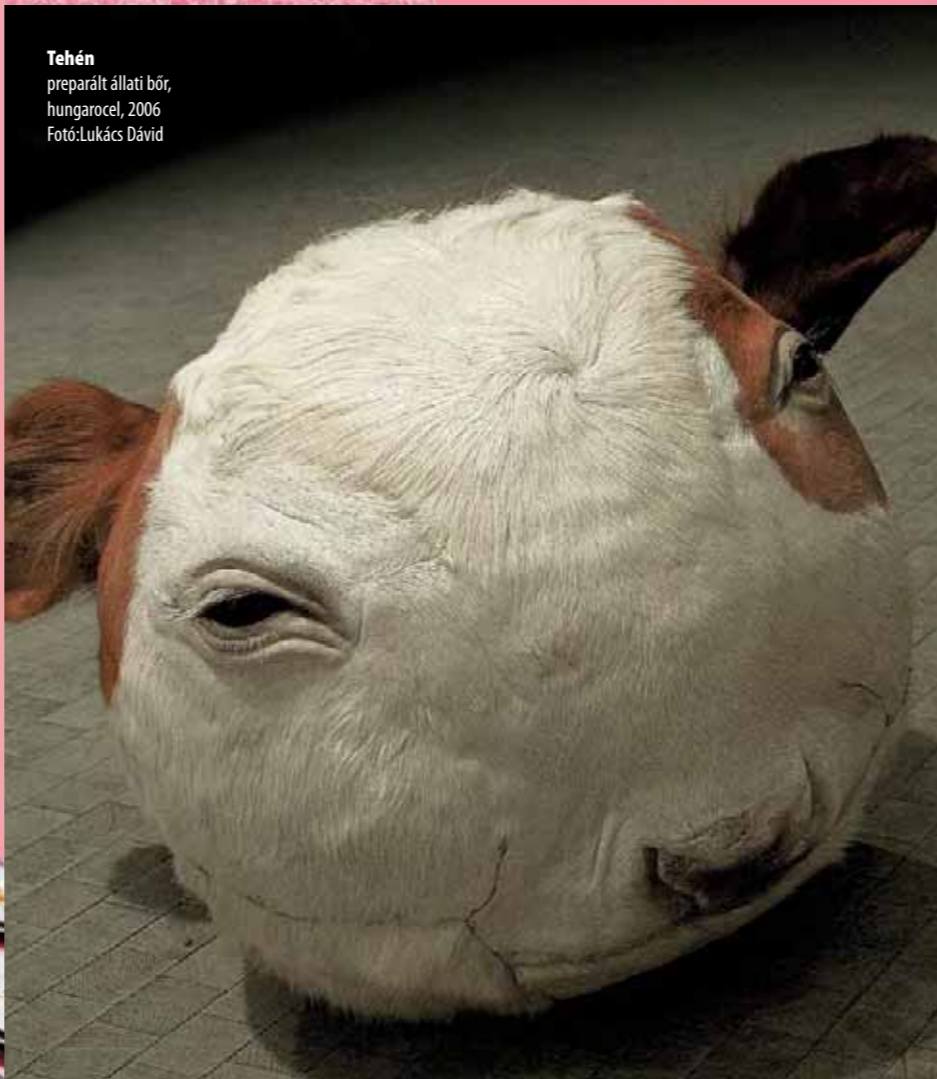
Torzó,
digitális print, 2006

MAN,
digitális print, 2006

Általános nőmérés tábla I.-II. tesztpapírral
digitális print, 2007 Fotó: Glódi Balázs

Tehén
preparált állati bőr,
hungarocel, 2006
Fotó:Lukács Dávid

Szocialista graffiti
digitális print, 2006

Kínai nő
digitális print, 2007

Disznó disznót eszik,
installáció, 2006

Mitsuba titkon a szexmúzeumba látogat

Suzuka és barátai sorozat, digitális print, 2006

Suzuka szerlem-féltésből öngyilkosságot kísérel meg

Sumono elajul az anatómiai múzeumban egy osztálykirándulás alkalmával

Misszió: Elitkultúra

– interjú a sámánnal –

A viharos viharsarokban él, tevékenykedik, alkot hazánk egyik legizgalmasabb művésze: **BMZ**, azaz **Baji Miklós Zoltán** képző- és intermédiális művész performer, neosámán. A **skin@ukcion** vagy a **Csalánleves** produkciók atyjaként elhíresült hazai, nemzetközi tériartokon rendszeresen kiállító művésznek határozott álláspontja van világunkról.

Kapuőrző Démonka – Állati csontok, mügyanta, fém 50x40x40 cm 2002 – Fotó: Jenei Péter
A révíülő útja – akvarell, karton 168x100cm 2006
 Fotó Váradi Zoltán
Kis Kos érkezik – Olaj, akril, digitális nyomtat, vászon 148x231cm 2001 – Fotó: Jenei Péter
Grál / Centakt Tárólo (2005) – samott, Hugyecz László fazekas máza, vas, bőr, csont; nyitva: 106 x 140 x 140 cm, csukva: 126 x 57 x 57 cm) – Fotó: Mikics Ádám
Coca-Colás pohár beleszáradt embervérrel
 Digitprint, 1/1. 100x70 cm 2005 – Fotó alap: VMA
G.M. keresése
 Nyílt tér Performance Fesztivál, Eger 2006. október 17
 Fotó Regős Tamás

MAKtár: Mít is takar a pszicho-techno-bodyart fogalom, amivel jellemzed művészeted?
Baji Miklós Zoltán: Technikai eszközöket és a pusztá testemet használom médiumként. Performanszaimat tudatosan, a helyszínre és a várható közönség „appercepció kapacitását” előre megsaccolva építem fel. A meghatározás előre vetíti azt a relációt, mely a közönséggel való kommunikációs síkokat meghatározza. Testművészetéről van szó, az előadások atmoszférájának felelősségére a modern technika eszközeit és audiovizuális elemeit (számítógép, hang, fény és lézer technika, projektorok, fél-robot gépek) használom. A kapcsolat nem csupán a vizualitás csatornáin valósul meg, a befogadó zsigereiben is.

MAKtár: Előadásaidon szép számmal jelennek meg, ez mögött komoly PR munka állhat. Művészeted mint médium mit közvetít?

BMZ: A totálmédia műveknél, mint a *Disznók Közé*, vagy a *skin@ukcion* projekt (emberbőr árverés) beszélhetünk PR munkáról. Más munkáim nem igényelnek felhajtást, valamiért a BMZ névre az emberek jönnek. Talán nem is tudnak róla, de szükségük van olyan élményre, katarzisa, amely ebből a gyilkos, hazug, hipermaterialista világból kiszakítja őket egy spirituális térbe, így újra megtapasztalhatják a szakralitás lehetőségét. Előadásaim kilépnek a jelenből, egy ismeretlen kort teremtenek meg, archaizálnak. Megtaláltam az ún. „művészetek” gyökerét, a vallások ősmagjában, a sámánizmusban. A sámán az első pap, az első orvos, az első botanikus, kémikus, csillagász, meteorológus, színész, zenész, táncos, költő, író, rajzoló, festő, szobrász, performer: az első intermédiális művész. Mai munkáim szinte már minden műfaji, művészeti tradícióval szakítottak. Elhagyták, mellőzik az esztétikai illemet, a művészeti trendeket, nem tartanak formát, nem korszerűek, nem önkifejezőek. A művészet önmagáért van, maradványokra törekvése ellenére mulandó, emberi léptékű, kicsinyes, mivel elveszítette szakralitását. Ami túlmutat ezen dolgokon, már nem degradálhatjuk a „művészet” fogalomcsomagolással. A létrehozott művek nem önmagukért születtek, együvé tartoznak, minden, ami ily módon jön létre, többet hordoz pusztá léténél, organizál. Lassan hét éve egyetlen művön dolgozom. Ez a folyamatmunka megszámlálhatatlan részből tevődik össze. A létezés a mű, igaz, nem a miénk, csupán részei vagyunk a Nagy műnek, s hogy ezt ismét megtapasztalhassuk, bebocsátást kell nyernünk a misztériumba, amit szertartások útján lehet elérni.

MAKtár: Egykori alkotótársad, Gubis Misi tragikus halála után gyakorlatilag egyedül maradtál a viharos művészeti életben. Újabb munkáidban feltűnik majd Gubis?

BMZ: A múlt év utolsó, egri performansza is Misihez kötődik. Hamarosan egy éve, hogy meghalt. Misi születésnapján, Békéscsábán nem tisztelték, becsülték alkotói rangjának megfelelően. Több szobra áll Erdély, Kazahsztán vagy akár Németország területén, de otthon sem felkérést, sem köztéri megbízást, sem pedig lehetőséget nem kapott. Most azon mesterkedem, hogy az általa elkészített tervek alapján a város hozzon létre egy parkot, ahol tizenkét hatalmas szék-szobrárt helyeznének el. Értékes lehetne ez a park, még turisztikai szempontból is.

Kezdetben úgy éreztem, hogy egyedül maradtam, de nem, hisz vannak olyanok, akik sokat tesznek a helyi kultúráért, itt dolgozik például a 3T Csoport, mindhárman képzőművész-tanárok, valamint Fazekas Attila festő-tanár, Born Gergő koreográfus, táncpedagógus, vagy a fiatalabb generációból a Mondó zenekar néhány tagja. Ők itt élnek és nem mennek el, szinte mindegyik pedagógus, így a tanítványaik előtt nem áll meg a világ a megye határánál.

MAKtár: Hamarosan megjelenik *Angyalkordon című könyved. Mit taglal a paradigmaváltásról írott fejezet?*

BMZ: A *Paradigmaváltás* a könyv második nagy fejezete, amely a 2005-1998 közötti időszakot öleli át, s immár tartalmazza a 2005 óta előadott munkáimat is. A szertartás jellegű előadások a művészeti cselekedetek felülírásával, a teremtő erővel történő közvetlen kapcsolatfelvétellel megvalósításával teljesednek ki. Bekövetkezik a valósnak hitt világ dolgaiba történő nem művészeti jellegű beavatkozás. Így jönnek létre az úgynevezett „védett munkák”, melyek akár konkrét veszélyekre is sodorhatják illetet, de a hétköznapi állapotokban kiszolgáltatott megvalósítójukat.

A 2003-ban előadott *Arithmya Gruppe* két felvonásos előadásom után vízióim lettek, megbetegedtem, elrejtettem a külvilágtól. Megtörtént az „elhívásom”, átestem az első „sámánvizsgán”, rengeteg rejtett, részben máig meg nem fejtett információt, jelhalmozatot kaptam álmok és látomások formájában. Akkor még nem tudtam, hogy ez csak a kezdet. Azóta volt még egy beavatásom, más ember lettem, megtanultam az alázatot, átértékeltem eddigi életem. Már nem hiszem magam közvetítőnek, azzá váltam, a fenti, a középső és a lenti világok között. Itt állok az Út elején.

MAKtár: Az *Emberalakító gyár* a Nemzeti Galéria tulajdona, számtalan munkád megtalálható közgyűjteményekben, sokszor feltűnsz kiállítóként. Milyen lehetőségeid vannak a hazai és a külföldi műtárgypiacon?

BMZ: Én olyan földrajzi és szellemi környezetben élek, ahol az elitkultúrális tevékenységnek, amit művelek, csak misszió jellegű értelme és eredménye lehet. Idehaza is vannak gyűjtőim, de a magántulajdonban lévő képeim többsége Kanadában található. Európába egykori festőmesterem, Lóránt János Demeter próbál bevezetni. Sokrétu tehetséggel megáldott az Isten, könnyen tudok támogatást, pénzt szerezni programokhoz, fesztiválokhoz, de magamat képtelen vagyok menedzselni. Rég várok arra, aki belőlem szeretne meggazdagodni. A probléma az, hogy itthon a szakmai elfogadottság, művészeti teljesítmény nincs szinkronban a kereskedelmi igényekkel. Persze vannak kivételek, kvalitásos kortársak, akiknek szerződésük van komoly galériákkal. Ennek örülök, de nekem még ez nem adatott meg, ráadásul keveset vagyok Pesten, a periferián élek.

MAKtár: Hol láthatunk legközelebb?
BMZ: Márciusban Egerben lépek fel, Szilágyi Rudolf meghívásának teszek eleget, aki Bukta Imre tanítványa és ha minden össze jön, akkor Sörös Zsolttal is zenélünk.

Mikics Ádám

Bővebb információ:
 bmz@ifihaz.hu
 tel: 30/234-8477

Puha Ferenc vidéki művész, így választott sors-társaival együtt könyörtelenül rákényszerült arra, hogy nagyon következetes és szorgalmas munkával alakítsa ki a saját, senki máséval össze nem téveszthető, ugyanakkor a maga (alföldi) közegében (is) otthonosan mozgó és igazolást nyerő művészeti programját és stílusát. Ezzel természetesen nem azt akarom mondani, hogy a *vidékiség* már önmagában elegendő lenne az üdvösséghez, inkább azt, ha ez az életérzés nem párosul valakiben mérhetetlen makacssággal, kitartással, bátorsággal, önképzéssel és önértéssel, s ezen túl még önvizsgálattal és környezet-elemzéssel, akkor az a bizonyos, vele szintén szinonim eredetiség sem tud kialakulni az alkotóemberben.

Úgy érzem tehát, hogy Puha Ferenc analízise nemcsak önmagára, képességeire és eszköztárára, hanem a közvetlen földrajzi és biológiai lakóhelyére is kiterjed. Ebben egy hasonlóan következetes társra és barátára talált Szigetszentmiklóson Somogyi György festőművész személyében, akivel kialakították úgynevezett „insula filozófiájukat”, amelynek leglényege talán az lehetne – közvetlen analógiaként vagy függvényeként a természetszerűen adódó *szigetlet* életérzésnek (lásd Csepel-sziget!) –, hogy valójában, hasonlóan a Duna teremtette varázslatos környezetéhez, minden ember egy sajátos sziget, azaz mindenkinek megvan a maga szigete, amelyet fel kell fedeznie, meg kell értenie és le kell képeznie, amely az otthona, a biztonsága. A szigetet, szellemi és fizikai, jelképes és konkrét értelemben is sokszor elhagyja az ember, de oda mindig visszatér, mert az a valódi közege, eszmélésének paradicsomi kertje, kialakult személyiségének táptalaja. Kettőjük stílusában azonban a legérdekesebb az, hogy bár az alapelveik nagyon hasonlóak – lásd a természeti látvány analízisének és elvonatkoztatásának fokozatait, valamint a redukálás és az egyszerűsítés szerkezetes lépéseit –, külön-külön mégiscsak más és más eredményre jutottak.

Somogyi György mintha nagyítóval a kezében, lépcsőről-lépcsőre vizsgálná adott természeti környezetet, hogy egy alapvetően felülnézeti, de mikrokozmosz motívumrendszerből kiindulva, bizonyos apró festői jelek sűrű ismétlése és rétegelt felhalmozása által hozzon létre egy mindig merőben új, mindig újra és újjá teremtett makrokozmikus absztrakt tájesceniát, vagyis egy személyes sziget-helyzetet. Puha Ferenc pedig egyrészt mintha úrhajóból, vagy legalábbis repülőből, vagy madártávlatból szemlélné választott természeti környezetét, hogy egy redukált, makrokozmikus elnagyolt, ám egy keményebb vagy lágyabb szerkezet által összefogott rendszer látványából vagy emlékképéből kiindulva alkossa meg a maga álomszerűen megidézett, szintén absztrakt belső tájait, azaz lelki szigeteit. Ugyanakkor szemléletéhez társul még valami: nevezetesen egy képző, fantáziáló álregészi vagy áltörténelmi attitűd, illetve egy álnéprajzosi beállítottság és látószög. Ez az elemző festészeti magatartás viszont már magának a mélyre ásásnak, az elmúlt időkbe visszazálló aláereszkedésnek, tehát a tudat alatti világ óceánjába történő alámerülésnek az analógiájára történik meg. Módszerét egy 1995-ben tett finnországi utazás során alakította ki magának. Itt ugyanis Rovaniemi-ben, a lappok múzeumában lett figyelmes arra, hogy a prehistorikus, illetve őstörténelmi korokban milyen beszédes jelrendszerek segítségével fejezték ki magukat az emberek, s hogy a látszólag primitív, szűk jelkészletet használó, naturalizmus nélküli ábrázolásaikkal milyen máig érzékletes és érvényes hangulatokat, változatos történeteket, megfeythető kapcsolatrendszereket, beszédes élethelyzeteket és logikus, bár naiv világképeket tudtak megfogalmazni és leképezni az utódaik számára. Nekilátott tehát, hogy a modern szentendrei festészet mintájára ő is kialakítsa magának a saját, atavisztikus életérzéseket és emlékképeket ébresztő, időközön és tereken átívelő, egyetemes jelentéseket hordozó, mégis változtatható-variálható személyes jelkészletét.

Puha Ferenc festői világa tehát ezen a két szálon fogalmazódik, érintkezik, kereszteződik, bővül és terjeszkedik. Az egyik oldalon az ösztönös és látszólagos formátlanságot, a verbó festőiséget, a lendületes vagy pasztózus ecsetjárást, valamint a festőkés mozgását, a szingazdagságot és dekoratív színmezőket, a hosszasan érlelt színfaktúrákat és -rétegeket, a szimultán szinkontrasztokat és színharmóniakat, a nagy, mélylélegzetű vagy vibráló folthatásokat, a szemnek

szóló érzéki gyönyöröket, a tudattalanba hatoló szín-szépségeket, s az elképesztő színintenzitást, míg a másik oldalon az analitikus, elemző formakeresést, a logikus formaadást és a tudatos formateremtést, a rajzosságot, a hangszílyok meglelésének orfikus örömét, a rendező elveket és a szerkezetességet, valamint az absztrakt jelszerűséget találjuk.

Puha Ferenc *színgyönyör* képeit látva sokszor az az érzésünk támad, hogy ő csak egyetlenegy érzékszervvel rendelkezik, a szemével. Pontosabban, mintha egyetlen egy szemmé változna maga az ember, mintha neki még a bőre alatt is csak szemideg-végződései volnának! Így alakulhat ki a tudatában az a világot önmagán keresztül átszűrő észleletes eszmei testkép (*szín-homunculus*), amelynek hatására még a legelvonatott sziget- vagy tájképe alól is felsejlik, elődereng egy-egy síkban kiterített emberi űs szellemére emlékeztető, maszkzerű fejkép. Véleményem szerint ez a titokzatosan vizionáló jelenség, még a komplikáltabb szerkezetű *szín-szigetek* is észrevehető.

Puha Ferenc tehát nemcsak a jeleken és jelképeken keresztül tud sejtelmes, elleplező és titokzatos lenni, de még inkább a színein és a formátlannak tetsző színformáin keresztül. Lecsupaszított, egyszerű szerkezeti rendre vetkőztetett, ragyogó színekbe öltöztetett, mellébeszélés nélküli, tökéletes lelki meztelenség (!) – mondhatnánk képeiről.

Művészetét nevezhetnénk, orfikusnak, informelnek, lírai absztraktnak; festői mesterségét tekinthetnénk a világok mögé nézőnek, a láthatatlan megjelenítőjének, a teremtő erővel kísérletező alkímistának, a formáló energiák működtetőjének, de egy valaminek biztosan nem, középszerűnek. Úgy tűnik, hogy Puha Ferenc pályája csúcspontjára érkezett, s remélhetően hosszú sétára rendezkedett be a szellemi és érzéki gyönyöröket megtestesítő, mesterséges *szín-szigetvilágának* paradicsomai kertjében. Tartós energiával kiérlelt, egyszerre modern és klasszikus festői értékrendje és nagyon mai, kitarukló életérzése, felizzított *színuniverzuma* és lírai formarendje revelációként hat a nézőre (és hatott például legutóbb a nyíregyházi Pál Gyula Teremben is). Par excellence *színöröm-festészete* tehát megérdemli a figyelmet.

Novotny Tihamér
 Szín-szigetgyönyörök kertje
 Puha Ferenc művésze

MAKtár 2007/03 21

1 Alsó bucka (2007 olaj, farost 100x70) • 2 Bajnokok reggelije (2007 olaj, farost 100x52) • 3 Vörös sziget (2006 olaj, vászon 106x100)
 4 Vörös hold (2006 olaj, vászon 90x80) • 5 Belső tó (2005 olaj, vászon 120x100) • 6 Cím nélkül (2004 olaj, vászon 120x90)

Heimtextil

A frankfurti Heimtextil szakkiallítás és vásár a textilés szakma hagyományosan rangos seregszemléje. Már megkezdődött a jelentkezés a következő évi bemutatóra. A vásáron külön mutatkozhatnak be az egyes lakástextil-fajták, a trendek, a design új tervezési irányai és az ipari felhasználásra szánt anyagok. A frankfurti vásárpont, látva a Heimtextil évek óta töretlen sikerét, a Techtexil rendezvényt már nemcsak Frankfurtban, hanem változó helyszíneken is megrendezi. Az idén Bombayben és Moszkvában lesz kiállítás és vásár. A jelentős textilipari hagyománytal rendelkező kultúrák találkozását segíthetik ezek a rendezvények. További információkat és a jelentkezési feltételeket a www.messefrankfurt.de honlapon találhatunk az érdeklődők

Design Council

A www.design-council.org.uk honlapot jó szívvel ajánljuk minden érdeklődő és design szakember számára. A hasznos információk

mellett a design mai helyzetét, alkotóit, irányzatait, műfajait bemutató tanulmányok, képek segítik a formatervezés világában való eligazodást.

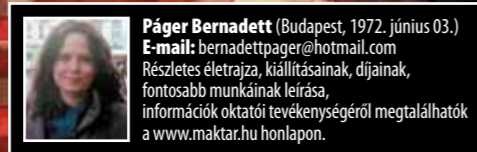
A design-council honlap nagyon sok hasznos információt, címet, honlap-kapcsolatot tartalmaz. Ezen kívül lehetőség van a személyes kapcsolatfelvételre is, szívesen válaszolnak kérdésekre. Kurzusaink a világ vezető tervezői tanítanak

Design Múzeum

A londoni Design Múzeum hamarosan nyíló kiállítása Luigi Collani munkásságát mutatja be. Napjaink egyik legjelentősebb formatervezője magáról azt mondja: „Én csak a természet nyelvén fordító vagyok.” Igazi bölcsesség ez a szerény hitvallás. Valóban: hogyan is lehet a természet végtelen gazdagságát úgy lefordítani, hogy a mai életünkre érvényes, alkalmazható tárgyak születhessenek ez által?

A designmuseum.org című honlapon kaphatnak információt az érdeklődők a kiállításról.

A londoni Design Múzeum a formatervezés értékeinek egyik legjelentősebb képviselője. Aki érdeklődik a formatervezés iránt, annak a számára szinte zárandokhely.

Páger Bernadett (Budapest, 1972. június 03.)
E-mail: bernadettpager@hotmail.com
Részletes életrajza, kiállításainak, díjainak, fontosabb munkáinak leírása, információk oktatói tevékenységéről megtalálhatók a www.maktar.hu honlapon.

Páger Bernadett az ifjú textilművész-generáció egyik legegységibb alkotóművésze.

Képek a fényben, játék a térben

A modern magyar textilművészet kísérletező kedvét és alkotói erejét töretlen lendülettel viszi tovább, textiljei ugyanakkor őrzik a személyes érintés varázslatát. Forma- és anyagkísérleteit kifinomult technikai megoldások által fogalmazza alkotó-sökká, amelynek során a kézműves technika, a textil lehetőségeinek kutatása éppúgy fontos a számára, mint az elkészült darabok önálló művészeti alkotássá emelése. A különféle anyagokkal, szálvastagsággal és szövés- vagy applikációs technikákkal létrehozott művek igazi lényegük szerint mindig a számukra rendelt funkció lehető legteljesebb érvényesítését szolgálják. A kompozíció materiális és technikai vonatkozásai a műveket szakmai szempontból avatják különlegessé. A szőnyegek, függönyök, sálak, ékszerek, terítők – készüljenek akár egyes darabként, akár sorozatként – alkotásfilozófiai szempontból inkább a képzőmű-

vészethez állnak közel. Minden textil saját önálló szabályrendszere szerint rendeződik, szigorú törvények szerint és autonóm vizuális entitásként létezik. Feszés, pontos, soha nem esetleges. A saját világában értelmezhető csak, akár egy kép. A mintákat nemcsak egyes mintaegységek repetíciójaként tapasztalja meg a néző, hanem az egyes mintaelemek együtthatásában egy közös, teljes képi hatásként is, így a kész mű, mint kép jelenik meg előtte. Sőt, éppen ezért képes betölteni a textiltől leginkább elvárt küldetését: illeszkedik egy térbe, amelynek alakítójává is válik. A textil dekoratív funkciója ezen művek esetében belső lényegükből fakad. Azért képesek harmonikus egységet alkotni tárgy-együttesekkel egy konkrét térben, mert saját értékeik, kompozíciós fegyelmük alkalmassá teszi őket a téralakításban való részvételre. A fény, a térformákkal való oppozicionális együtthatás,

az színek és az anyagot életre keltő technika egyszerre teszi alkalmassá ezeket a darabokat a környezettel való együttműködésre és az autonóm tartalmak kompromisszumok nélküli átadására.

Az, hogy ipari vagy kézi előállítású-e egy textil, az esetek többségében nem lényeges szempont. Úgy készül, ahogy a legcélszerűbb, mint ahogy a festő is azzal a szerszámmal fest, ami a leginkább alkalmas eszköz a kezében. A legfontosabb a kész darab, amely a textilt a tér alkotóelemévé avatja.

A textil az emberhez talán a legtöbb szálon (a nyelv is belegabalyodna, ha nem használhatná a textilt idéző utalásokat) kapcsolódó anyag. Anyánk testéből kiszakadva textilbe pólyázzák a kisdedet, az élet-

től búcsúzó textil szemfödéllel takarják le. Testünk gyarló fogyatékoságait a textil el-leplezi, kiemeli viszont a szépséget. Óv, véd és bemutat minket, mielőtt egy szót is szól-nánk. Helyettünk kommunikál, információkat közöl másokról. Begyűjti az illatokat, a fényeket, szemünk elé szűrőt állít, hogy azon nézve eddig észre nem vett jelenségeket figyelhessünk meg. Majdnem minden természetes szál, amiből hagyományosan textilt készítenek, valamilyen formában táplálék is. A textilt nemcsak látjuk, érezzük is.

A textilhez való végtelenül személyes viszony mutatkozik meg Páger Bernadett munkáiban is. Szépség születik keze által. Az anyag életre kel. A struktúrák, a minták, a színek, a technikák rész szerint való bravúrjai

együtthatásukban önmaguk összességénél többet hoznak létre. Művészeti alkotást teremtenek, saját világot építenek.

Aki egyszer látta ezeket a textileket, nagy valószínűséggel minden más textilt hozzájuk mér majd. Az öltözék-kiegészítők – sálak, ékszerek, kendők – az emberi testre simulva talán már nem is textilként élnek tovább, hanem egyfajta szabadon választott testtartozékká válnak. Nemcsak az a fontos, hogy szépen illeszkedjenek a ruházathoz, hanem az is, hogy általuk viselőjük jobban érezze magát. Védenek, beburkolnak, képessé tesznek arra, hogy a rideg világban elboldoguljunk. Melegítenek, a szó legteljesebb értelmében. Nemes anyaguk és műves technikájuk az értékek biztonságát adja.

Az alkotói alázat egyik legfontosabb jellegzetessége a játékoság, ami ezeknek a textileknek is az egyik legfontosabb sajátossága. A művész befogad és átszűr minden új hatást, amivel az alkalmazás során kapcsolatba kerül. Önmagát fel nem adva viszonyul, és finoman elemeli a dolgokat eredeti jelentésüktől.

Sokszor láttam már, hogyan nézegetik az emberek Páger Bernadett textiljeit. Mindenki megismogatta, megszaglászta, arcához simította, majd magától eltartva átnézett rajta a fény felé. Mint egy ősi táncban, úgy ismétlődtek a mozdulatok a kiállításon, üzletben, vásáron. A művész pedig szelíden megbújva az anyagban, magabiztosan vezényelte ezt a koreográfiát. *Cseh Bari*

A komolyzene Grammy-díjasai

Bőven olvashattunk a könnyűzene idei Grammy-díjasairól, ám sehol sem tettek említést a klasszikus zene díjazottjairól. A legjobb klasszikus zenei album a **San Franciscó-i Szimfonikus Zenekar Mahler-felvétele** lett, a VII. szimfóniát **Michael Tilson Thomas** vezényelte. Elnyerték a legjobb zenekari előadás jutalmát is, mely kategóriában **Fischer Iván és a Budapesti Fesztiválzenekar Mahler VI. szimfóniájának felvételét** is jelölték, ám nem kapta meg a díjat. Az argentinai születésű **Oswaldo Golijov** zeneszerző lett a legjobb kortárs kompozíció díja **Könnyek kútja** című egyfelvonásos operájáért, s a művet előadó **Atlantai Szimfonikusoké** a legjobb operafelvételé. A legjobb kórus előadás az **Észt Filharmónia Kamarakórusáé**, amely **Arvo Pärt Da Pacem** című művét vette lemezre. A versenyművek előadói közül **Angelin Chang** zongoraművész felvétele győzött (Messiaen Egzotikus madarak – a Clevelandi Kamarazenekarral, dirigált John McLaughlin Williams). Szóló kategóriában **Schiff András** is jelölték Beethoven zongoraszonátáinak második lemezével, a győztes azonban **Maurizio Pollini** olasz zongoraművész Chopin-noktürn-felvétele lett. (M.K.)

Michael Tilson Thomas

Vendégünk volt: Barenboim a Bécsi Filharmonikusokkal

Daniel Barenboim

A császárvárosban műsorra tűzött koncertjeit Daniel Barenboim ugyan családi okokra hivatkozva váratlanul lemondta, ám a Bartók-művekkel és német romantikus alkotáskkal turnézó Bécsi Filharmonikusok élén a magyar publikum elé állott február közepén. Mondhatni, exkluzív koncertet hallhattak, akiknek a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterembe sikerült bejutniuk. A műsor ugyan módosult, de senki sem járt rosszul, Schumann helyett Bruckner Lipsceben bemutatott VII. szimfóniája hangzott el. A 25 évesen már is világranglista élén álló Lang Lang pedig a hagyományostól eltérő módon, ám roppant szuggesztíven adta elő Bartók II. zongoraversenyét. (Metz)

Hangversenyterembe sikerült bejutniuk. A műsor ugyan módosult, de senki sem járt rosszul, Schumann helyett Bruckner Lipsceben bemutatott VII. szimfóniája hangzott el. A 25 évesen már is világranglista élén álló Lang Lang pedig a hagyományostól eltérő módon, ám roppant szuggesztíven adta elő Bartók II. zongoraversenyét. (Metz)

A klasszikus zene ünnepe

Ilyen „felhozatalból” nehéz választani, ám vétek elmulasztani

A falragaszokon immár felüti fejét a márciusi seregszemle háromszínű, törekeny virága: indul a Budapesti Tavasz Fesztivál. Az év első művészi seregszemléje Európában. A szervezők kezdetől fogva azon igyekeztek, hogy már a turistaszézen beállta előtt ide csalogassák a kultúrára szomjas külföldi látogatókat. Lesz miben válogatniuk: március 16. és április 1. között 128 rendezvény zajlik majd 48 helyszínen, több mint 3500 fellépő művésszel. Alapítása óta 27. alkalommal vonultatják föl a rendezők az egyre táguló-színesedő műsor kitérő közreműködőit, az elmúlt években meg éppenséggel a világ legrangosabb szimfonikus és kamaragyüttese, hangszerelőistái, élvonalbeli karmesterei váltják egymást a pódiumon. A Budapesti Fesztiválközpont igazgatójának, Zimányi Zsófiának és művészeti kurátorainak tapasztalatát és szakértelmét dicséri az igényes válogatás, amely ráadásul példás előadói minőséget is garantál.

Kocsis Zoltán

Sebestyén Márta

Maria Serrano

Foto: Monár Beatrix

Laurent Philippe

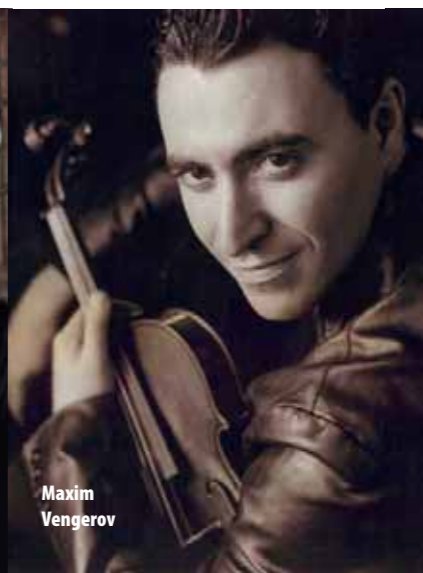

Branford Marsalis

Maria Joao Pires

Foto: Eduardo Gagerio

Maxim Vengerov

Riccardo Muti

A ki jó ideje követi az eseménysorozatot, fölfigyelhetett rá, hogy évente más-más mottó alatt állítják össze a műsorfolyamot. Idén Magyar művészet - magyar művészek címen a nemzeti kultúra értékeinek népszerűsítését tűzték zászlajukra. Ilyenformán, a hagyományos klasszikus (egyetemes) repertoárba módszeresen ékeltek be honi zeneirodalmunk híres opusait éppúgy, mint a föl-fedezésre váró műveket. A nemzetközi nagyságok között pedig előszeretettel szerepeltetnek külföldön élő magyar vagy magyar származású művészeket is. A sors valahogy úgy hozta, hogy az elmúlt esztendő Bartók-jubileuma után idén elérkezett Kodály Zoltán születésének 125. és halálának 40. évfordulója is - a rendezőség kötelességének érezte hát, hogy életművét a fesztivál középpontjába emelje. A nyomatek kedvéért a nyitó- és záróhangverseny teljesen neki szentelik. A Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar Kodály-estjén, március 6-án az egyik legrepresentatívabb mű, a Budavári Te Deum hangzik el a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben, Sümegi Eszter, Wiedemann Bernadett, Brickner Szabolcs és Asztalos Bence közreműködésével, Kocsis Zoltánnal a karmesteri pulpituson. (Továbbá a Kállai kettős és 20 magyar népdal Kocsis átírataiban.) Hogy teljes legyen az ív: a zárókoncerten Fischer Ádám Kodály Háry Jánosát vezényli a Magyar Rádió Szimfonikus Zeneka-

rának, Énekkarának és Gyermekkórusának közreműködésével, címszerepben a pályáján egyre magasabbra emelkedő Perencz Bélával - ugyancsak a Művészetek Palotájában.

Hadd mazzolázzunk az ingyencégekben, hisz megéri megismerkedni a felhozattal! Egymás sarkára hágnak a világhírű zenekarok, csábító programokkal. Az Akademie für Alte Musik Vivalditól A négy évszakot játssza, a hamburgi Északnémet Rádió Zenekara egyebek közt Mahler I. szimfóniáját Christopher Dohnányi vezényletével és Mendelssohn E-moll hegedűversenyét a legendás híró orosz művész, Vagyim Repin közreműködésével. Bartók I. és II. rapszódiján kívül, Schumann I. szimfóniáját hozza a világhírű, portugáliai Gulbenkian zenekar vezető karmesterével, az amerikai Lawrence Fosterrel. Mozart Jupiter szimfóniáját a historikus zene avatott művelőjétől, a Concerto Költőtől hallhatjuk; a Sao Paolói Szimfonikus Zenekar egyebek közt Bartók II. zongoraversenyét játssza, Ránki Dezső közreműködésével, aki nem egyszer adta elő e művet (vezényel: John Neschling). Trevor Pinnock dirigálásával Liszt-, Haydn-, Mozart, Kodály-műveket játszik a Művészetek Palotájában a brémai Deutsche Kammerphilharmonie, a világhírű zongoraművész, Maria Joao Pires föléptével. A Wiener Akademie, a Los Angeles-i Musica Angelica Baroque Orchestra és a Chorus Sine Nomine koncertjét sem érdemes elmulasztani: Bach Máté-

passióját szólaltatják meg a világhírű Martin Haselböck vezényletével; és még nincs vége a híres nagygyüttesek sorának: az Orosz Nemzeti Zenekar Macujev közreműködésével adja elő Liszt II. A-dúr zongoraversenyét, Haláltáncát és Csajkovszkij IV. szimfóniáját. És talán elsőként kellett volna említenem a Londoni Filharmonikusok hangversenyét, Riccardo Mutival a karmesteri pulpituson. Nincs az a zenerajongó, aki ne a legnagyobbak között csodálta volna meg a Milánói Scala egykori zeneigazgatójának, a leghíresebb zenekarok élén vezénylő Mutinak a lemezeit, jobb esetben őt magát, akár itt Budapesten is. Erős a reményünk, hogy ezek a "márkás" zenekarok a világ más tájain is eljuttassák majd azokat a magyar műveket, amelyeket (részben udvariaságból) most a budapesti fesztiválon előadnak.

Természetesen ott látjuk-hallhatjuk a hazai orchestrákat is a hangversenytermekben: a Fesztiválzenekar Richard Strauss-esttel rukkol elő (dirigál Fischer Iván); a Danubia Szimfonikus Zenekar a japán Tajiro limori

vezényletével Beethoven IX. szimfóniáját adja elő a Japán "IX. szimfónia" Kórusa, a Cantemus Vegyeskarral és az Észt Nemzeti Férfikkal közösen.

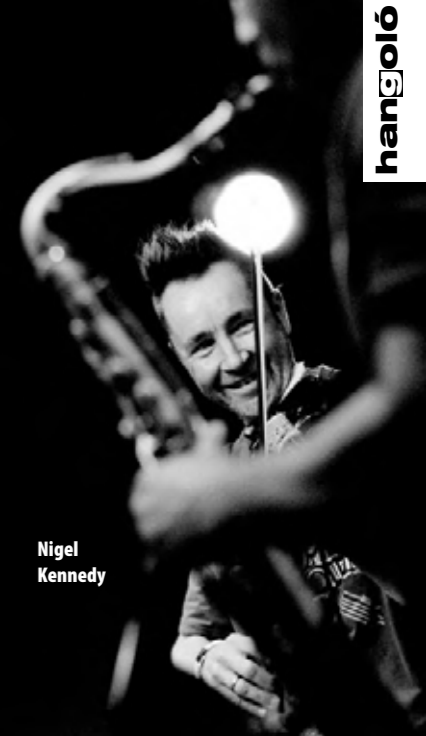
Csupa nemzetközi híró együttest, szólót és kórust üdvözölhetünk a kamaraprodukciók előadóinak sorában is. Haydn-, Bartók-, Franck-kvartettekkel lép föl a St. Lawrence Vonósnégyes, Kurtág csellóra írt szólódarabjait adja elő az erdélyi származású, évtizedek óta Amszterdamban élő gordonkaművész Metz István, aki a brüsszeli Danel Kvartettel Beethoven Trióját, Bartók 5. vonósnégyesét, Schubert Kvintettjét játssza. Névadójának műveiből szemelget a hollandiai Liszt Chorus (vezényel: Scholz Péter), Ligeti Hegedűversenyét játssza az UMZE Kamaragyüttes koncertjén Keller András, melyen Szöllösy (Addio) és Eötvös (Shadows) művei is elhangzanak. Fauré, Schubert, Debussy művei szerepelnek a Hungaria Zongoratrió (Szokolay Balázs, Zádori Édua Amarilla, Varga Tamás) műsorán; Haydn, Mendelssohn, Dvorak opusai várhatók Stuller Gyula, Perényi Miklós, Rohmann Imre

kamaraestjén. Kocsis Zoltánnal kiegészülve ünnepli félszázados jubileumát a Bartók Vonósnégyes (Schumann: Esz-dúr zongoratót), Steve Reichot hallhatunk az Amadinda Ütőgyüttesének játékában; Sztravinszkijtől Kodályig terjed a Budapesti Tomkins Énekgyüttes programja (vezényel: Dobra János) a Mátyás-templomban.

És akkor még nem említettük az olyan elsőrangú művészeket, akik önálló estekkel lépnek pódiumra: Maxim Vengerov (hegedű), Dmitrij Baskirov (zongora), Maria Sumareva (zongora), Sebestyén Márta (ének), Szabadi Vilmos (hegedű). És eljön "a dzsessz Mozartja", Branford Marsalis, a Grammy-díjas szaxofonos, aki sikerrel hódította meg a klasszikus zenei pódiumokat is.

Az opera műfaját Mozart három műve, a Figaro házassága, a Così fan tutte és a Don Giovanni képviseli Kovalik Balázs különleges színrevitelében, melyet a kritika az elmúlt évek legragyogóbb rendezésékként ünnepelt. Tessék hát válogatni, kár volna sokukat elmulasztani.

Metz Katalin

Nigel Kennedy

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Idén is a főváros egyik legszebb, lehangulatossabb helyszínén: a városi-
getti **Vajdahunyadvárban, a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban** rendezi meg szokásos nyári kiállítását a **Magyar Kézművességért Alapítvány**, amelyen az alábbi kettős pályázat válogatott anyaga kerül bemutatásra.

MAGYAR KÉZMŰVESSÉG – 2007 és A SZŐLŐ ÉS A BOR – KÉZMŰVES SZEMMEL

A Magyar Kézművességért Alapítvány – az IPOSZ-szal, a Magyar Országos Művészi Kézműves Egyesülettel (MOMKE) és a BKIK Kézműipari Tagozatával együttműködve – **kettős, nyílt pályázatot** hirdet!

A pályázaton hazai és határon túli magyar alkotók, népművészeti vagy iparművészeti tevékenységgel foglalkozó kézművesek, egyéni jelentkezők és alkotóközösségek egyaránt részt vehetnek; természetesen alapanyagok felhasználásával készült, **maximum 3** olyan **alkotással**, amelyek más országos pályázaton még nem szerepeltek. (Az összetartozó tárgy-együttes, készlet, garnitúra 1 alkotásnak számít.)

A pályázat első részével napjaink kézművességének legújabb, legjobb produktumait (kézműves iparművészeti és népművészeti alkotásokat: a hagyományokra épülő, de napjaink igényeinek is megfelelő használati tárgyakat, lakberendezési, lakásfelszerelési eszközöket, dísz tárgyakat, viseleteket, ékszereket, hangszereket, játékokat, fegyvereket stb.); ritka, vagy kihalófélben lévő mesterségeket ill. hungaricumnak számító kézműves szakmákat és termékeket is szeretnénk bemutatni.

A pályázat második részére a szőlőhöz és a borhoz kapcsolódó tárgyakat, alkotásokat várunk.

Jelentkezési határidő: 2007. május 11.

A jelentkezéshez nevezési lapot kell kitölteni, és az Alapítvány titkárnak (Gergely Imre, IPOSZ, AMKA, 1392 Budapest 62., Pf.: 289 postacímre, vagy az amka@chello.hu e-mail címre) a fenti határidőig visszaküldeni; ezzel egyidejűleg a nevezési díjat alapítványi csekken, vagy az Alapítvány OTP Bank Rt.-nél vezetett 11705008-20436209 sz. számlájára befizetni.

Az anyaggyűjtés időpontja:

2007. május 18-19-20., 10-16^h-ig.

Helyszíne:

a Magyar Mezőgazdasági Múzeum mozi terme.

További információ, nevezési lap és befizetési csekk Gergely Imrétől kapható.

Postacím:

Gergely Imre, IPOSZ, AMKA 1392 Bp. 62., Pf.: 289.;
személyesen (telefonon történt egyeztetést követően):
Bp., V. ker. Kálmán I. u. 20. IV. 403.
Tel: 354-3146; mobil: 06-30/394-6010;
e-mail: amka@chello.hu

Mű, vész, világ

Ülök a Dürer mesterről elnevezett caféban, kávéházi szegleten, amíg ülhetek, műintézmény megszűnik ugyanis jelen helyén, Bölcsészkar-bakterház indul, a belvárosba költözik, főúr, még dupla fekete rendel, humorra derű. Lumpolok tehát e felszámolásra rendeltetett diákta-nyán, körben az barátok ülnek, ismerősök, néhány régi tanítvány, a hangulat hág. Tetőfokán a siránkozás, hogy mi lesz meg hogyan, és úgy még nem volt, hogy... valahogy ne.

Kedves tanítvány száján előre megfontolt szándékkal csiszolatlanok tekinthető gondolat verbalizálódik, miszerint „ti művészeltek olyan ízek vagytok, na.” Később sem derül ki, hogy „izé” alatt és fölött mit kell értenünk, a definíció várat magára, mint bolygó művész; szó bennszakad.

Na, ezen még gondolkodni kell. Mert mik is vogymunk, mi, isa? Lehetséges bizonyos arche-típus szerinti besorolás például, mondom alapos megfontolás után. Dupla arabs fekete leves ugyanis felpörgeti az agyat, szinapsziszokat kiveri, rövidzár-lat lesz és agyemenés.

Szóval, ha már itt tartunk, van a *Messianisztikus*-típus. Mottója: „Én vagyok a művészvilág világossága, bennem testesül meg a kultúra corpora, meggyás, csodálni tessék engem és imádni, művészetekben laikus földi halandóknak eszébe se jusson tegezni, lábam nyomába legfeljebb én érhetek, a próféta prófétálásának hatáskörét (illetve a hatástalanság szűk körét) sürgősen ki kell terjeszteni, csárdában minden más dudás monnyonle, akit a művészetem nem érdekel, annak verbális megnyilvánulása a mennyországba nem hallatszik fel úgysem.

Van az *Éhezőművész* típus, aki a semmiből varázsol remeket vagy nem remeket, és panaszkodik folyton; abból él, hogy szombaton zárva tart, és túlélési praktikákat osztogat, sajnáljuk szegényt, okkal, ok nélkül, miféle áldozatot hoz ő a művészetért, az emberiségért végső soron, meghívjuk vacsorára,

caféba, egyéb vendéglátóipari egységekbe túlélése érdekében, és jöttel helyébe az élet értelmének, a lét talán-talányainak felfedését, minimum művészetfilozófiai okfejtést várunk, mert tudni jó.

Az *Aszkéta* a fentieket önként, dalolva teszi, önfeláldozat ő, művészetének anyaga jobb híján vér, verejték, egyéb testi fluidumok, semmi, ami emberi, nem idegen tőle, pusztába kiált akár. Csodáljuk, ámde nem szeretjük, képzetünk mire-képességeinek zeg-zugát belátni képtelen. Irigyek vagyunk rá kicsiség, mert az akarat erő, és nem velünk van.

A *Hedonisztikus* típus reinkarnációs tanfolyamra iratkozna be legszívesebben, bár kicsit drága, de hát egyszer élünk. Világi élvezetekről lehet hallani tőle, meg arról, miért jó nekünk lehetőleg csak tőle rendelt műtárgyakkal lakóterünket körbedekorálni. Pontosan tudja, merre hány (na hány) lépés, korcs-mákban harsány, hallgat a mély. Padlóra véletlenül sem kerül, illetve, csak ha önként választja ezt a pozitívumot. Barátok, ismerősök sereglete óvja kellemes élhetését, kedvében igyekeznek járni; na, ezt kieszközölni művészet igazán, de neki sikerül persze.

Kávé ürül, pincér poharat el, fizetni, oszolni kell, záróra. Pedig sorolnám, hogy van még a *L'art pour l'art* típus (mindegy, hogy kinek, minek; az avantgarde megjelenése óta úgysem az a kérdés többé, hogy „miért?”, hanem hogy „miért ne?”), és van a *Kamikaze* típus, aki felemészti magát az alkotásban, és a *Hosszanfriss* típus, akit az alkotás tart szellemi épségben, szépségben, és az *Anti-Faust*-típus, aki panaszkodik mindig mindenre és mindenkire, mert tökéletlen (tök életlen) a világ, ő köthetne paktumot az ördöggel nyugodtan, utóbbi járna pórul, ajkát az alkut beteljesítő elégedett mondat sosem hagyná el; és végezetül van a *Számlatömbös* típus (a művészet megszenvedve, „fájdalomdíj” gondosan beszédve jó, Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen; ajvé, hisz nem is volt neki).

Röhögnek még, de most már késő, és nincsen is már kedvem, mert ez itten kezd testnedvesen komolyra fordulni megint. Kávéházi szegleten Gogolt idézni szentség,

ez volt, nincsen vége a mesének, csak be-rekesztjük, magunkon röhögünk, feleim.

Bozai Ágota

Tisztelt Olvasók!

Lapunk decemberi számában cikket jelentettünk meg Péntek Orsolya tollából Rónay Györgyről a Kortárs szemmel-című rovatunkban. A rovat célja, hogy jelentős életművel rendelkező alkotókat mutasson be, ezért ezúton is szeretnénk a figyelmükbe ajánlani Tüskés Tibor: *Rónay György* című könyvét (Akadémiai kiadó, 1988), amely a Kortársaink sorozatban jelent meg.

A szerkesztőség

A Szigligeti Alkotóház
megújult szobáival egész évben várja vendégeit.
Érdeklődni lehet: 87/ 461- 014
alkotohaz.szigliget@maktar.hu

gubanc

AUKCIÓ

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége ismét játékonysági árverést szervez a Szövetség támogatására

Képek-Színek-Színvilágok
címmel.

2007. március 11-én vasárnap 12 órától
a Nemzeti Táncszínház Galériájában (Budapest, I. ker. Színház u. 1-3.),

Az aukción kisebb méretű festmények, akvarellek és színes rajzok kerülnek árverésre.
A kollekció kiállítás keretében megtekinthető az árverés helyszínén.
2007. február 8. – március 11. között, valamint
a www.axioart.com internetes honlapon.

„Typochondria 4”

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS!

pályázatot hirdet a tipográfiát tisztelők részére

SZ4MOK/NUM3ERS*

címmel az Arany 10 Művelődési Központban szeptember 7-én nyíló kiállítására

Elsősorban tipográfiai karakterű munkákat várunk (melyek lehetnek fotós-grafikus, számítógépes és manuális alkotások), a címhez illő saját vagy más irodalmi, esztétikai, történeti, technikai, stb. tárgyú gondolatot reprezentáló művek 400 X 290 mm (fekvő) méretben digitálisan és printelve is. Beadási határidő: 2007. március 31. Cím: Typoszalon Budapest Keleti K. u. 20/b. Bővebb információ és kiírás: www.typoszalon.hu e-mail: bornemisza.rozi@freemail.hu, typoszalon@yahoo.co.uk, tel: 316 7068, 20 3124884

maktár

Kiadja: A Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Megjelenik: 11 000 példányban, havonta

Asztalosné Zupcsán Erika ötlete alapján alapította a MAK
Felelős kiadó: **dr. Ferenczy-Nagy István**, a kuratórium elnöke
Felelős vezető: **Asztalosné Zupcsán Erika**, igazgató
Főszerkesztő: **Nemes Attila** - nemes.attila@maktar.hu
Társzerkesztő: **Kóhalmi Andrea** - kohalmi.andrea@maktar.hu

A szerkesztőség munkatársai:
Büki Attila, Csépanyi Illdikó, Gómori Beata, Mikics Ádám, Reich Éva

Szerkesztőség: 1054 Bp., Báthori u. 10. • Tel.: 428-5000 Fax: 473-1613 • szekesztoseg@maktar.hu

Állandó szerzők:

Bozai Ágota, Brém-Nagy Ferenc, Cseh Borbála, Feledy Balázs, Kaló Béla, Metz Katalin, Novotny Tihamér, Péntek Orsolya, Somhegyi Zoltán, Szivák-Tóth Viktor, Vári Attila, Zielinski Tibor

Művészeti vezető: Tiszai Szilárd • www.sealart.hu

Digitális változat: www.maktar.hu

Nyomdai előállítás: Press+Print Kft. www.press-print.hu, pressp@press-print.hu

Felelős vezető: Tóth Imre, igazgató

ISSN: 1786-7525

A hetedik te magad légy !
a hetedik te magad légy .
A hetedik te magad légy .
a hetedik te magad légy !

Világ sirlőve ahít még
egy, aki csak néz a Hölgyra
egy, ki dolgot állt bognolva
egy, ki győzni akar szegényt
egy, ki elvet uras életét
egy, ki könnyű márt utat kap
egy, kit teljes kobak ringat
hét emberként szájú a sírba
S ha mindez volt, ahogy írva .

Kettő vitéz és tudós négy . -
egy, ki patkányt boncolt élve
egy, ki lelket üti nyélbe
egy, kit a szó nevére szólít
egy, ki eget mér és bőlint
egy, ki mikor szőltek, aludt
Egy, ki márványból rak falat
azt a verset heten költésék
Ha költenél s van rá költség .

dongják körül, mint hóst a légy !
egy, ki kunszékére tapos . -
egy, ki tudja, hol a kapocs
egy, ki a szoknyát kötötte
egy, ki a merengőt adja
egy, ki megfizet magáért
Egy, ki szívet ad szaváért
hét legyen, ki lány után jár
Szerető után ha járni .

csellel, gáncossal mind nem elég . -
egy, kit őse bőven vélelt
egy, ki magva szelvégnak
egy, kit uszint szibe cobtak
egy, ki népet ingyen oktat
egy, ki végtel szolgálatot
Egy, ki kezdte szabad napját
hét legyen, ki időtálló
Ellenség ha elődbe áll .

Fölsír a hat, de mire négy ?
egyszer dísznek közt az ölben
egyszer kongó kolostorban
egyszer hajló, szép bérában
egyszer bolondok házában
egyszer jéges áradásban
Egyszer szálljon égő hában
hétyszer szálljon meg az anyád !
E világon ha utaz tanít .

A HETEDIK
J. A.